

Kenmerk: 2176924/2176930

EVALUATIE EENMALIGE SUBSIDIE REGIO DEAL MARITIEM CLUSTER KOP VAN NOORD-HOLLAND

Sector Onderzoek
& Informatie

22-1-2024

Esther de Winter

winterm@noord-holland.nl

Directie Beleid, sector Onderzoek & Informatie

Inhoud

Samenvatting.....	5
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Doel en werkwijze	8
2 Subsidie Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland.....	11
2.1 Gegevens subsidie	11
2.2 Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland.....	11
2.2.1 Context.....	11
2.2.3 Aanpak van de Regio Deal	13
2.2.4 Organisatie van de Regio Deal	15
2.3 Relevant provinciaal beleid	15
3 Beoordeling robuustheid onderbouwing en voortgang.....	18
4 Leren binnen de Regio Deal	29
4.1 Programmatheorie en monitoring	29
4.1.1. Programmatheorie	29
4.1.2 Monitoring van de Regio Deal	31
4.2 Leren binnen de Regio Deal.....	34
4.2.1 Gebruik van de monitoring	34
4.2.2 Leren en bijsturen	36
4.2.3 Reflectie op leren binnen de regio deal.....	37
5 Conclusies en aanbevelingen.....	39
Bijlage 1 Bronnen	41
Bijlage 2 PBL-onderzoek werking Regiodealbeleid.....	43
Bijlage 3 Provinciale beleidskaders	45
Bijlage 4 Indicatoren per programmalijn.....	47

Samenvatting

Dit rapport betreft de evaluatie van de eenmalige subsidie die door de provincie Noord-Holland is verstrekt in 2020 aan de gemeente Den Helder als bijdrage aan de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland. De evaluatie van deze subsidie is uitgevoerd door de provincie in het kader van het Evaluatiekader Subsidies dat in 2019 is vastgesteld door PS. Het Evaluatiekader beschrijft de manier waarop de provincie invulling geeft aan haar wettelijke taak op het gebied van de evaluatie van subsidies. De subsidie voor de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland kwam hierbij in aanmerking voor een evaluatie.

De Regiodeal loopt nog tot en met 2024, veel activiteiten zijn nog in uitvoering. Omdat het doelbereik daardoor nog niet kan worden vastgesteld, kan deze evaluatie nog geen betrekking hebben op de doeltreffendheid van de regeling. De evaluatie richt zich daarom op de *robuustheid* van de inhoudelijke onderbouwing van de gesubsidieerde activiteit en de *voortgang van de uitvoering*. Onder robuustheid wordt verstaan: is het beleid samenhangend, consistent en zijn de doelstellingen voldoende scherp. Daarnaast kijkt dit onderzoek als extra thema naar hoe binnen de onderzochte Regio Deal wordt geleerd en bijgestuurd. Dit thema is gekozen omdat het Rijk binnen de Regio Deal aanpak veel aandacht besteedt aan leren binnen de Regio Deals. Het gaat om een beknopte evaluatie, op basis van documentenonderzoek en een beperkt aantal interviews.

Kenschets Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland

De Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland is een afspraak gemaakt in 2020 tussen de Rijksoverheid, de provincie Noord-Holland en de regio Kop van Noord-Holland. Het Rijk en de regio investeren samen € 10 miljoen. De provinciale bijdrage is € 3.500.000,-. De deal richt zich op het tegengaan van de krimp van de regio, het bevorderen van maritieme technologische innovatie, een betere aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs voor de (maritieme) technische sector en het bevorderen van de ontwikkeling van de waterstofeconomie.

De doelen van de Regio Deal worden aangepakt via drie pijlers, die in het convenant voor de Regio Deal als volgt worden omschreven:

1. Human Capital: Doel: Meer jongeren, maar ook andere doelgroepen zoals werkenden (ook uit krimpsectoren), niet- werkenden en mensen van buiten de regio, kiezen voor de technische, maritieme en energiesector. Zij gaan in de regio Kop van Noord-Holland opleidingen volgen voor en werken in deze sector. Het daarvoor benodigde instrumentarium om te kiezen voor de techniek, te leren in de techniek, te blijven ontwikkelen en te innoveren is in 2024 gerealiseerd. Hierdoor zijn voor bedrijven de juiste en goed gekwalificeerde medewerkers duurzaam beschikbaar. Deze mensen kunnen zich ook toekomstbehendig bewegen op de arbeidsmarkt. Geraamd budget €1.400.000,- (rijksbijdrage €700.000,-, provinciale bijdrage €490.000,-, bijdrage regio €210.000,-).

2. Maritieme opkomende technologieën: Doel: De Kop van Noord-Holland is in 2024 het kennis-, ontwikkelings- en testcentrum geworden voor maritieme technologie-toepassingen, productinnovaties en -validatie van met name maritieme en technische maritiem toepasbare opkomende technologieën en verbindt innovatieve

bedrijven, onderwijs en wetenschap en werknemers uit de regio en daarbuiten. Geraamd budget €4.800.000,- (rijksbijdrage €2.400.000,-, provinciale bijdrage €1.680.000,-, bijdrage regio €720.000,-).

3. Energietransitie - waterstofeconomie: Doel: In 2024 zijn stappen gezet om de productie van blauwe en groene waterstof in de Kop van Noord-Holland mogelijk te maken en waterstof in te zetten als oplossing voor knelpunten in het elektriciteitsnet (ten behoeve van datacenters, glastuinbouw en windparken) en als energiedrager voor mobiliteit. Geraamd budget €3.800.000,- (rijksbijdrage €1.900.000,-, provinciale bijdrage €1.330.000,-, bijdrage regio €570.000,-).

Conclusie robuustheid en voortgang

De onderbouwing van de eenmalige subsidie voor de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland is voldoende robuust. De subsidie sluit aan bij meerdere beleidsdoelen van de provincie op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, economie & arbeidsmarkt en energietransitie. De ontwikkelrichtingen uit de omgevingsvisie voor de haven van Den Helder zijn voldoende scherp en consistent uitgewerkt in een nota, visie en intentieverklaring voor integrale gebiedsontwikkeling. Het beleid voor economie en arbeidsmarkt is voldoende robuust. Voor techniek/technologie heeft nog een uitgebreide nadere analyse en planvorming plaatsgevonden via het Manifest Werken en ontwikkelen 2030. De waterstofstrategie is voldoende scherp en consistent geformuleerd voor zover dat mogelijk is gezien de aard van dit beleid (transitiebeleid).

De subsidie van de provincie was noodzakelijk voor de totstandkoming van de Regio Deal als geheel. De Regio Deal heeft vooral tot doel een impuls te geven aan al aanwezige initiatieven in de regio. Zonder deze impuls zouden de in de deal opgenomen projecten niet in hun huidige tempo en omvang hebben plaatsgevonden, naar de mening van de geïnterviewden in dit onderzoek.

De voortgang van de uitvoering van de Regio Deal is redelijk voor de programmalijn Human Capital en goed voor de andere twee programmalijnen. De gesubsidieerde werkzaamheden zijn nog niet geheel afgerond, omdat de Regio Deal nog in uitvoering is tot eind 2024. De voortgang van de programmalijn Human Capital is redelijk. De activiteiten in deze lijn zijn vertraagd op gang gekomen, doordat deze voor de start deels afhankelijk waren van de twee andere programmalijnen. Ook is er vertraging ontstaan door het tussentijdse vertrek van de programmadirecteur van Tech@connect. Recent is de nieuw aangestelde directeur ook vertrokken. Er wordt een plan opgesteld hoe om te gaan met deze situatie. Er is nieuw leeraanbod gerealiseerd bij onderwijsinstellingen in de regio. Op het gebied van de skillsaanpak en leerwerkvoucher blijven de resultaten nog achter. De voortgang van de programmalijn Maritieme opkomende technieken is goed. De beoogde organisatie en plek voor samenwerking aan innovatie (het Maritime Emerging Technologies Innovation Parc Noord-Holland, kortweg METIP) is gerealiseerd en er zijn al verschillende technische maritieme innovaties via METIP (door)ontwikkeld. De huidige inrichting van de organisatie is nog niet toekomstbestendig, met name de financiering is nog een zorgpunt. Een nog te realiseren resultaat is het dronevliegveld. Ook de verbinding met het onderwijs kan nog steviger. De voortgang van de programmalijn Waterstofeconomie is goed. Het platform waterstof is gelanceerd, er wordt aan gewerkt om dit tot een levende community te maken. De business-analyse voor de blauwe waterstoffabriek is afgerond. Op basis hiervan kan verdere besluitvorming over vervolgstappen plaatsvinden. Dit wordt opgepakt door private partijen. Het

aanjagen van de vraagaggregatie en van innovaties is deels gerealiseerd. Het lukt niet altijd om de beschikbare financiële bijdrage snel uit te geven omdat het om complexe projecten gaat. De gemeentelijke waterstofsubsidieregeling heeft nog niet tot aanvragen geleid. Er wordt onderzocht waar dit aan ligt en de regeling zal worden aangepast.

Conclusies leren binnen de Regio Deal

De beleidstheorie¹ voor deze Regio Deal is goed uitgewerkt en voldoende onderbouwd en er is een hierop aansluitend monitoringplan opgesteld. Voor het leren en bijsturen tijdens de uitvoering van de Regio Deal is de monitoring gericht op het niveau van resultaten bij deze regiodeal voldoende. De gehanteerde indicatoren op effect- en impactniveau voegen hieraan weinig toe, doordat de tijdshorizon voor deze indicatoren niet goed past binnen de duur van de Regio Deal. Ook blijkt het voor diverse indicatoren lastig om de benodigde data te verkrijgen.

Er is op operationeel niveau veel geleerd binnen deze Regio Deal. Dat leren gebeurt vooral door middel van gesprekken tussen programmamanager en projectleiders van de programmalijnen, door gesprekken met uitvoerenden binnen de projecten zelf en door eigen reflectie van de projectleiders. Er is in deze fase van de uitvoering weinig behoefte aan bijsturen vanuit de Stuurgroep en het Rijk-regio-overleg.

Op basis van de situatie in deze Regio Deal worden de volgende aanbevelingen geformuleerd:

Aanbeveling 1: Steek energie in een eindevaluatie van de Regio Deal in plaats van in de huidige monitoring

Voor het bijsturen tijdens de uitvoering zal het voor het programmteam niet lonen om nog veel energie in te steken in het compleet maken van de indicatorensets in de monitor. Mogelijk heeft het laten uitvoeren van een eindevaluatie, gericht op verantwoording en leren voor (vervolg)trajecten met vergelijkbare doelstellingen wel een meerwaarde. Daarbij kan een uitvoerend bureau gebruik maken van bestaande data en actief informatie ophalen bij betrokken partijen. Er kan dan ook aandacht zijn voor kwalitatieve resultaten, die niet in cijfers uit te drukken zijn.

Bij het uitvoeren van een eindevaluatie is het belangrijk om vooraf te bedenken wie de ontvanger van de resultaten hiervan zou moeten zijn, omdat de Regio Deal zelf afloopt. Wie de juiste ontvanger is, is afhankelijk van de oplossingen die worden gevonden voor continuering van diverse activiteiten (met name Tech@Connect en METIP).

Aanbeveling 2: Wees bij nieuwe Regio Deals terughoudend met het opzetten van omvangrijke monitoring

Voor nieuwe Regio Deals mag het opzetten van de monitoring meer kritisch bekeken worden. Welke indicatoren zijn zinvol om jaarlijks te meten en welke kunnen bijvoorbeeld alleen met een nul- en slotmeting worden uitgevoerd? Hoeveel inspanning mag het verzamelen van de gegevens kosten? De inspanning voor de monitoring moet proportioneel zijn ten opzichte van wat het oplevert voor verantwoording en leereffect binnen de deal.

¹ Daarbij gaat het over het aannemelijk maken dat het beleid de doelen realiseert.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit rapport bevat de evaluatie van de eenmalige subsidie die door de provincie Noord-Holland in 2020 is verstrekt aan de gemeente Den Helder voor de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland. De evaluatie van deze subsidie is uitgevoerd door de provincie in het kader van het Evaluatiekader Subsidies².

Evaluatiekader Subsidies

Het Evaluatiekader subsidies geeft aan op welke manier de provincie Noord-Holland uitvoering geeft aan haar wettelijke verplichting op grond van de Algemene wet bestuursrecht (art. 4:24) om subsidies periodiek op doeltreffendheid te evalueren. Het Evaluatiekader is door Provinciale Staten vastgesteld³ en heeft tot doel de provincie meer inzicht te geven in de mate van doeltreffendheid van de door haar verstrekte subsidies. Het Evaluatiekader bevat criteria, randvoorwaarden en uitgangspunten op basis waarvan bepaald wordt welke subsidies en subsidieregelingen op welk moment op doeltreffendheid geëvalueerd moeten worden.

Op 6 december 2022 (kenmerk 1929521/1929524) zijn Provinciale Staten geïnformeerd door Gedeputeerde Staten over de programmering van het Evaluatiekader Subsidies 2023. In 2020 zijn 23 eenmalige subsidies groter dan €500.000,- verstrekt. Daarvan komt de subsidie voor de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland in aanmerking voor een evaluatie. De gebruikte evaluatiemethode in dit onderzoek wijkt af van die in het Evaluatiekader. De Regiodeal loopt nog tot en met 2024, veel activiteiten zijn nog in uitvoering. Omdat het doelbereik daardoor nog niet kan worden vastgesteld, kan deze evaluatie nog geen betrekking hebben op de doeltreffendheid van de regeling. De evaluatie richt zich daarom op de robuustheid van de inhoudelijke onderbouwing van de gesubsidieerde activiteit en de voortgang van de uitvoering. Onder robuustheid wordt verstaan: is het beleid samenhangend, consistent en zijn de doelstellingen voldoende scherp.

1.2 Doel en werkwijze

Doel

Evaluaties uitgevoerd voor het Evaluatiekader subsidies richten zich in principe op het evalueren op doeltreffendheid⁴ van een subsidieregeling. Hierbij wordt gekeken in welke mate een subsidie heeft bijgedragen aan de realisatie van provinciale doelen. Uit eerdere evaluaties van eenmalige subsidies is gebleken dat het dikwijls niet zinvol of mogelijk is om eenmalige subsidies op doeltreffendheid te evalueren. Bijvoorbeeld wanneer de uitvoering van de gesubsidieerde werkzaamheden niet ver genoeg gevorderd is. Ook bij de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland is de uitvoering nog niet ver genoeg gevorderd om de subsidie

² GS-besluit 26 januari 2021 (kenmerk 1558791/1558794)

³ Het Evaluatiekader is voor het eerst in 2013 vastgesteld. Op 14 januari 2019 is een geactualiseerde versie van het evaluatiekader subsidies vastgesteld, met aangepaste criteria.

⁴ Voor een positieve beoordeling van de doeltreffendheid van een subsidie, moet er aan drie voorwaarden zijn voldaan:

- Er moet sprake zijn van (tenminste gedeeltelijk) doelbereik;
- De subsidie moet noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) zijn voor dat doelbereik;
- Er moet (idealiter) een causaal verband zijn tussen het doelbereik en de subsidie.

te kunnen toetsen op doeltreffendheid. Bovendien geldt in dit geval dat de doelen van de Regiodeal zich richten op de ontwikkelingen in de regio op langere termijn. Om deze reden richt de evaluatie zich op de inhoudelijke onderbouwing van de subsidie en de mate van *voortgang* van de uitvoering. Onder robuustheid wordt verstaan: is het beleid samenhangend, consistent en zijn de doelstellingen voldoende scherp.

Leren in en van Regio Deals over werken vanuit brede welvaart

In de Regio Deals wordt gewerkt vanuit het relatief nieuwe concept van brede welvaart, waarbij het gaat om het breed beschouwen en integraal afwegen van belangen op economisch, sociaal en fysiek vlak. Daarbij wordt in de Regio Deals gewerkt aan complexe opgaven. Het Rijk heeft aan het PBL gevraagd om te onderzoeken hoe hiermee in de Regio Deals kan worden omgegaan. Daarbij komt het PBL met het advies om uit te gaan van een lerende aanpak. De evaluatie van deze Regio Deal wordt benut om te onderzoeken of en hoe sprake is van leren of een lerende aanpak binnen de Regio Deal. Daarbij wordt ook gekeken wat mogelijkheden zijn om het lerend vermogen binnen de werkwijze voor eventueel toekomstige deals te vergroten.

Werkwijze

De eerste hoofdvraag van de evaluatie luidt: *Wat is de robuustheid van de onderbouwing voor de eenmalige subsidie voor de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland en wat is de voortgang van de uitvoering van de gesubsidieerde activiteiten?* Deze vraag wordt onderzocht aan de hand van een aantal vaste vragen die we voor de evaluatie van eenmalige subsidies op robuustheid en voortgang gebruiken:

1. Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd? We beperken ons bij de beschrijving en toetsing tot de kaders die golden bij het verstrekken van de subsidie.
2. Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?
3. Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?
4. Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde resultaten gerealiseerd?
5. Sluiten de gesubsidieerde activiteiten en resultaten voldoende aan bij de beoogde provinciale doelen (beleidseffecten)?
6. Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?

Een tweede hoofdvraag van de evaluatie luidt: *Hoe wordt binnen de Regio Deal geleerd en bijgestuurd en hoe draagt dit bij aan het bereiken van de doelen van de Regio Deal?* Deze onderzoeksvraag onderzoeken we aan de hand van de volgende onderzoeksvragen:

7. Hoe ziet de programmatheorie voor de Regio Deal eruit?
8. Hoe sluiten de indicatoren waarop wordt gemonitord aan bij de beleidstheorie van de Regio Deal en de aspecten van brede welvaart, is duidelijk wat de nulsituatie is en wat de gewenste waarde/ontwikkelrichting van deze indicatoren is?
9. Hoe wordt de monitoring binnen de Regio Deal gebruikt om te sturen richting de bredewelvaartsdoelen?
10. Op welke andere manieren wordt er binnen de Regio Deal geleerd en bijgestuurd richting de doelen?
11. Welke veranderingen/koerswijzigingen zijn ingezet op basis van opgedane inzichten?

12. Welke verbetermogelijkheden voor het leren en bijsturen richting de bredewelvaartsdoelen zijn er uit deze Regio Deal af te leiden voor toekomstige Regio Deals?

Uitvoering van het onderzoek

Allereerst heeft een documentenonderzoek plaatsgevonden. Daarbij is een analyse uitgevoerd van de basisstukken in het subsidiedossier, relevante beleidsnota's, GS- en PS-verslagen en relevante websites. Op basis van deze bevindingen is aanvullende informatie verzameld via gesprekken met twee betrokken provinciale beleidsmedewerkers en zeven betrokkenen van externe partijen (zie bijlage 1). Daarnaast heeft een reflectiegesprek plaatsgevonden met het externe programmateam naar aanleiding van de eerste bevindingen over leren binnen de Regio Deal uit de interviews. De bevindingen uit de documentenanalyse en het contact met betrokkenen zijn in onderlinge samenhang geanalyseerd en beschreven in dit rapport.

2 Subsidie Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland

2.1 Gegevens subsidie

Naam project:	Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland
Locatie project:	Kop van Noord-Holland (voornamelijk Den Helder)
Omvang subsidie:	€ 3.500.000,- (verleend bedrag, nog niet vastgesteld). De subsidie wordt verleend over een periode van vier jaar in drie tranches.
Ontvanger subsidie:	Gemeente Den Helder
Doel subsidie:	Financieren van activiteiten genoemd in de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland onder de drie daarin beschreven programmalijnen.
Overige betrokkenen bij subsidie: (bv. andere financiers):	Het Rijk heeft € 5 miljoen gereserveerd voor deze Regiodeal, uitgaande van cofinanciering waarbij de provincie en de regio samen ook 5 miljoen inbrengen. De regio (gemeente Den Helder) draagt €1,5 miljoen bij. Naast de gemeente Den Helder heeft een vertegenwoordiger van de regionale samenwerking in de Kop van Noord-Holland de Regio Deal mede ondertekend (via gemeente Hollands Kroon).

2.2 Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland

2.2.1 Context

Beleid Regio Deals

In de Regio Deals werken Rijk en regio samen aan een betere woon- en leefomgeving voor bewoners en ondernemers in de regio. In de periode 2018 tot en met 2022 investeerde het Rijk in drie rondes via 30 deals in totaal € 950 miljoen voor maatregelen. De regio's verdubbelen dat bedrag. In de periode 2018-2022 was een bijdrage van private partijen vanuit de regio niet mogelijk. In de nieuwe periode 2022-2025 kan het bedrijfsleven ook financieel bijdragen aan Regio Deals. Inmiddels heeft het Rijk 900 miljoen beschikbaar gesteld voor nieuwe Regio Deals. In november zijn 14 Regio Deals voor de vierde ronde gestart. In 2024 en 2025 volgen een vijfde en een zesde tranche. De Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland maakt onderdeel uit van de 3e tranche.

Het doel van de Regio Deals is om de brede welvaart in Nederland te versterken. Er wordt daarbij gekozen voor een insteek via regio's omdat daar veel maatschappelijke opgaven samenkomen. Het Rijk wil met de Regio Deals de eigen kracht van een gebied benutten en vanuit partnerschap van regionale partijen en de Rijksoverheid deze kracht versterken. De intentie van de Regio Deals is om in een specifieke regio op een passende manier het verschil te maken voor de inwoners, het bedrijfsleven en de leefomgeving, en een impuls te geven aan het

integraal aanpakken van meervoudige vraagstukken in de regio. De deals spelen in op knelpunten in een regio, waarbij de regio zelf de voorstellen van wat ze wil aanpakken (dus als knelpunt beschouwen) aandraagt.

Brede Welvaart in de Regio Deals

Het concept van Brede Welvaart wordt steeds vaker door beleidsmakers op verschillende niveaus gebruikt. De drie planbureaus (PBL, SCP en CBP) definiëren Brede Welvaart als 'alles wat mensen van waarde vinden' oftewel: welzijn. Een complex begrip dus, dat naast materiële welvaart ook gaat over gezondheid, sociale cohesie, milieu, persoonlijke ontplooiing en veiligheid. Het Rijk heeft ervoor gekozen om dit concept als onderlegger te gebruiken voor de Regio Deals. In de voorstellen voor Regio Deals moet worden beschreven hoe de verschillende projecten bijdragen aan de Brede Welvaart in de regio. Het idee achter Brede Welvaart als concept is dat economische, ecologische en sociale kwaliteit voor een belangrijk deel het welzijn van de inwoners in de regio bepalen. Door het gebruik van het concept Brede Welvaart wordt ook geborgd dat de opgave in de regio meervoudig van aard is. De breedte van het begrip Brede Welvaart is zowel een voordeel als een nadeel. Het voordeel is dat de blik verbreed wordt van alleen economie naar ook sociale en ecologische aspecten. Brede Welvaart biedt zo een integraal kader, waarin alle aspecten van het welzijn van mensen in samenhang bekeken worden, inclusief effecten op welzijn 'elders' en 'later'. Tegelijkertijd levert dit zoveel indicatoren op (de monitor brede welvaart van het CBS heeft er 42) dat het moeilijk wordt om hierop te sturen. Uiteindelijk moeten daarom binnen een Regio Deal toch keuzes gemaakt worden tussen de aspecten van brede welvaart en de groepen inwoners waarop men zich wil richten. Aan de hand van het overzicht van de verschillende aspecten van Brede Welvaart in een regio kan dit op een meer geïnformeerde en integrale wijze plaatsvinden.

Onderzoeksprogramma PBL

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) voerde tussen 2019-2022 op verzoek van het ministerie van LNV een onderzoeksprogramma uit ter ondersteuning van het Regiodealbeleid. Het PBL-onderzoeksprogramma had tot doel kennis te ontwikkelen, te verdiepen en te ontsluiten om zo te komen tot nader inzicht in wat waar werkt om de brede welvaart in de regio te verbeteren. De [resultaten van het onderzoeksprogramma](#) zijn samengevat in drie notities, die betrekking hebben op de keuzes die spelen de inhoud, vormgeving en uitvoering van beleid voor regionale brede welvaart, de manier waarop monitoring kan bijdragen aan meer inzicht in de effecten van het beleid en een lerende aanpak die kan bijdragen aan toenemend inzicht in de geschikte aanpak voor het oplossen van complexe opgaven in de regio. Bijlage 2 geeft een korte samenvatting van de in het onderzoeksprogramma opgedane inzichten over monitoring en leren binnen de regiodeals. Dit thema komt verder terug in hoofdstuk 4 over leren binnen de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland.

2.2.2 Ambitie en doelen van de Regio Deal

Ambitie

De Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland is een afspraak gemaakt in 2020 tussen de Rijksoverheid, de provincie Noord-Holland, de gemeente Den Helder en vertegenwoordiging van de regionale samenwerking in de Kop van Noord-Holland (via gemeente Hollands Kroon). In de Regio Deal formuleren de partijen een aantal ambities voor de regio. Allereerst wil men de

verwachte krimp⁵ van de bevolking ombuigen naar groei. Daarnaast wil men in de regio innovatie bevorderen en meer werkgelegenheid creëren. Daarbij wil men tevens bereiken dat meer mensen kiezen voor banen in bedrijfssectoren waar veel vacatures zijn die nu niet ingevuld worden. Dit betreft o.a. banen bij de Koninklijke Marine, in de energiesector en in maritieme en technische sectoren. Men richt zich daarbij op een betere aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Er wordt ook gekeken naar de toekomstige werkgelegenheid voor de bevolking, omdat de huidige banen in de energiesector, die zich vooral richt op fossiele energie, zullen veranderen door de verschuiving naar meer duurzame energie. De regio richt zich daarbij vooral op de toekomstige waterstofeconomie. De Regio Deal is getekend in juli 2020 en richt zich op realisatie van de doelen in 2024.

Doelen

De Regio Deal bestaat uit drie met elkaar samenhangende programmalijnen. Onderstaand schema geeft per programmalijn de beoogde beleidseffecten (outcome) weer zoals geformuleerd in de stukken van de Regio Deal.

Beoogde beleidseffecten (outcome)		
1. Human capital	2. Maritieme opkomende technologieën	3. Energietransitie-waterstofeconomie
- Meer jongeren, maar ook andere doelgroepen zoals werkenden (ook uit krimpsectoren), niet-werkenden en mensen van buiten de regio, kiezen voor de technische, maritieme en energiesector. - Meer jongeren gaan in de regio Kop van Noord-Holland opleidingen volgen voor en werken in deze sector. - Er zijn meer goed gekwalificeerde medewerkers duurzaam beschikbaar voor bedrijven. - Werknemers kunnen zich ook toekomstbehendig bewegen op de arbeidsmarkt	- De Kop van Noord-Holland is in 2024 het kennis-, ontwikkelings- en testcentrum geworden voor technologie-toepassingen, productinnovaties en -validatie van met name maritieme en technische maritiem toepasbare opkomende technologieën. - Steviger triple helix samenwerkingen tussen bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen waardoor innovatie bevorderd wordt en werkgelegenheid gecreëerd	- In 2024 zijn (de mogelijkheden voor) productie van groene en blauwe waterstof in de regio vergroot - De bijdrage van waterstof als oplossing voor knelpunten in het elektriciteitsnet (ten behoeve van bv. datacenters glastuinbouw en windparken) is vergroot. - waterstof wordt meer ingezet als energiedrager voor mobiliteit.

2.2.3 Aanpak van de Regio Deal

De doelen van de Regio Deal worden aangepakt via de hiervoor genoemde drie programmalijnen. De algemene insteek van de Regio Deal is om initiatieven die al in de regio bestaan te versterken en te versnellen. De programmalijnen bestaan elk uit een groot aantal projecten en activiteiten. Onderstaand schema geeft een korte samenvatting van de beoogde resultaten (output) van de activiteiten in de programmalijnen. Daarnaast wordt per

⁵ Inmiddels is de verwachting dat de bevolking van de regio niet zal krimpen maar redelijk stabiel zal blijven (rapport Elke Regio Telt!, Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur, maart 2023)

programmalijs de geraamde benodigde financiering weergegeven (input) en de bijdrage van de provincie Noord-Holland hieraan.

Beoogde resultaten (output)		
1. Human capital	2. Maritieme opkomende technologieën	3. Energietransitie-waterstofeconomie
• versterken verbeteren en versnellen van <i>bestaande</i> human capital-activiteiten: - versterken Tech@Connect - Sluiten leer-werkakkoord • Uitvoeren <i>nieuwe</i> initiatieven gericht op aantrekken en op peil houden van Human Capital in de regio. Het benodigde instrumentarium om te kiezen voor de techniek, te leren in de techniek, te blijven ontwikkelen en te innoveren is in 2024 gerealiseerd. Concreet betekent dit: - Kiezen voor techniek: samenhang in onderwijsaanbod en een centrale plek (Tekpark) - Leren voor techniek: een passende maritieme onderwijs-infrastructuur (leeraanbod, meer verbinding tussen bedrijven en onderwijs en omscholingsmogelijkheden) - Leren/werken in techniek: inzet skillsaanpak (voor 40 mensen) - Werken in techniek: inzet leerwerk vouchers (50 vouchers) • Er is een verbinding tussen deze activiteiten en de activiteiten in de programmalijnen 'maritieme opkomende technologieën' en 'waterstofeconomie'.	• Er is een zelfstandige organisatie met een governance-structuur ingericht (METIP⁶). Door het METIP is een gestructureerde en groeiende samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven en studenten en starters tot stand gekomen. • Er is een fysieke plek (test en demonstratie) gerealiseerd. METIP bestaat uit meerdere fysieke onderdelen, soms grondgebonden, maar ook mobiel: - fysieke locatie voor METIP bestaande uit gronden en/of opstallen - materieel en materiaal, zoals testbeds en (mobiele) outdoor fieldlabs - ruimte voor een dronevliegveld • via METIP zijn (technische) maritieme innovaties (door)ontwikkeld.	• Regionaal ecosysteem voor waterstof: Platform Waterstof, dat waterstofontwikkelingen in de regio structureert en coördineert. • Organiseren vraagaggregatie: versterken van de vraag naar waterstof • Versnelde uitvoering van innovatieve activiteiten waarmee de waterstofeconomie in de Kop van Noord-Holland de komende jaren een impuls krijgt en die tevens bijdragen aan de energietransitie in de regio en ook in Nederland. Concreet: - bijdrage aan voorbereidingsfase blauwe waterstoffabriek, - bijdragen aan onderzoek en projecten onder de noemer 'Proeftuin Waterstof Kop van Noord-Holland (focus op: Walstroom binnenhaven, H2 Maritiem Den Helder, Waterstofmolen Wieringermeer pijpleiding, Systeemintegratie Winkelerzand en Verduurzaming Bollensector Kop van Noord-Holland).
Input (geraamd) en bijdrage provincie Noord-Holland		
Geraamd: €1.400.000 Subsidie PNH: € 490.000	Geraamd: €4.800.000 Subsidie PNH: 1.680.000	Geraamd: €3.800.000 Subsidie PNH: 1.330.000

⁶ METIP staat voor: Maritime Emerging Technologies Innovation Parc Noord-Holland

2.2.4 Organisatie van de Regio Deal

Voor de uitvoering van de Regio Deal is een eigen governancestructuur ingericht. Deze bestaat uit:

- *Rijk-Regio-overleg.* Dit overleg komt twee keer per jaar bij elkaar. Hieraan nemen vertegenwoordigers deel van:
 - o Rijk: de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Defensie, Infrastructuur en Waterstaat en Economische zaken.
 - o Regio: provincie Noord-Holland, gemeente Den Helder (tevens regiokassier) en gemeente Hollands Kroon (namens regionale samenwerking in de Kop)
- *Regionale Stuurgroep Regio Deal.* Ook dit overleg komt twee keer per jaar bij elkaar. Het vormt het voorportaal voor het Rijk-Regio-overleg, waarin alle daarin in te brengen stukken (zoals de jaarlijkse voortgangsrapportage) worden vastgesteld. Deelnemers van de Stuurgroep zijn bestuurders van de provincie Noord-Holland en de gemeenten Den Helder en de Regionale Samenwerking Kop (gemeente Hollands Kroon). Daarnaast is er een vertegenwoordiger van de Koninklijke Marine en de programmamanager van de Regio Deal. Enkele deelnemers in de Regionale Stuurgroep nemen ook deel in twee andere regionale governancestructuren, die nauw met de Regio Deal verbonden zijn. Dit betreft het Opdrachtgeversoverleg Maritiem Cluster en het portefeuillehoudersoverleg Fysiek dat de regionale samenwerkingsagenda voor de Kop aanstuurt.
- *Programmamanager en Programmeamanager.* Het programmeamanager overlegt regelmatig. De programmamanager is in dienst van de gemeente Den Helder en is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Regio Deal. Hij zorgt voor de inhoudelijke coördinatie en uitvoering van de regionale uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal en rapporteert aan de Regionale Stuurgroep over de uitwerking en voortgang van de uitvoering. Het programmeamanager houdt zich bezig met de regionale uitvoeringsactiviteiten en bestaat o.a. uit drie projectleiders van de drie programmalijnen, een communicatieadviseur en een beleidsmedewerker van de provincie Noord-Holland. De projectleiders van de programmalijnen en de programmamanager overleggen ook nog apart met elkaar.

De projecten en activiteiten uit de Regio Deal raken aan bredere programma's die al in de regio lopen. De Regio Deal geeft een impuls aan die programma's door een aantal onderdelen uit die programma's te realiseren. Daarom vindt regelmatig afstemming plaats vanuit de programmalijnen en het programmeamanager met relevante andere overleggen, zoals de regiegroep Tech@Connect, de regiegroep METIP en de stuurgroep Waterstof NHN.

2.3 Relevant provinciaal beleid

Aansluiting bij coalitieakkoord

De subsidie voor de Regio Deal past op de volgende onderdelen in het Coalitieakkoord 2019-2023:

- Klimaatopgaven/energietransitie en economisch beleid zeehavens
"Waterstof en energiehavens: Waterstof heeft veel potentie als duurzame-energieoplossing voor personen- en vrachtvervoer. De havens in het Noordzeekanaalgebied en Den Helder kunnen zich ontwikkelen tot energiehavens voor het onderhoud van de windparken op zee en de productie en opslag van waterstof."
- Arbeidsmarkt en onderwijs
"Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is belangrijk voor onze economie en arbeidsparticipatie. Iedereen moet kunnen meedoen, ook mensen met een grotere afstand tot de"

arbeidsmarkt. We stimuleren de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden, die plaatsvindt op campussen en in programma's zoals House of Skills. Vanuit deze samenwerking ondersteunen we projecten uit het Regionaal Investeringsfonds. We continueren de extra inzet op Techport. Daarom willen we, na evaluatie, de huidige regeling voor ondersteuning van de campusvorming voortzetten. Wij continueren de inzet van onze werkambassadeur en kiezen daarbij voor extra focus op energietransitie, verduurzaming van de havens en transformatie van de agrarische sector. Hierbij is een inclusieve arbeidsmarkt een belangrijk uitgangspunt."

Provinciale beleidskaders

De inhoud van de Regio Deal raakt aan de volgende beleidskaders die ten tijde van het verstrekken van de subsidie van toepassing waren. Sommige beleidskaders zijn inmiddels geactualiseerd en doorontwikkeld. We richten ons hier in de beschrijving en toetsing vooral op de kaders die golden bij het verstrekken van de subsidie. Onderstaande tabel 1 geeft een overzicht van de relevante beleidskaders. Een meer uitgebreide beschrijving is opgenomen in bijlage 3.

Tabel 1: Relevante beleidskaders voor Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland

Beleidskader	Raakvlak met Regio Deal
Omgevingsvisie NH2050 (2018)	Rol Den Helder in energietransitie door aanlanding op zee opgewekte windenergie en in toekomst omzetting naar waterstof.
Nota Zeehavens (2022)	Uitwerking ontwikkeling haven van Den Helder in relatie tot energietransitie en economisch beleid.
Waterstofstrategie (2020)	Schetst ontwikkelmogelijkheden en -pad voor waterstof in Noord-Holland
Strategisch beleidskader en Uitvoeringsagenda Economie/Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019	Hoofdlijnen economisch beleid, o.a. met betrekking tot vestigingsklimaat, waaronder sterk innovatieklimaat en veerkrachtige arbeidsmarkt

Regionale samenwerking in de Kop

Op 1 mei 2016 werd het convenant 'De Kop werkt' van kracht waarin de gemeenten Den Helder, Hollands Kroon, Schagen en Texel en de provincie Noord-Holland aangeven samen te willen werken met als doel het creëren van een optimaal klimaat om te wonen, werken, recreëren en voor bedrijven om zich in de Kop van Noord-Holland te vestigen en te groeien. Aanleiding voor de samenwerking was o.a. het rapport 'Krimp of niet' over de problematiek van de krimpende bevolking in de regio (W. Deetman en J. Mans (2010), Krimp of niet). In de regionale samenwerking De Kop Werkt werden onderwerpen aangepakt die ook in de Regio Deal weer terugkomen, zoals ontwikkeling van de havens en de aansluiting van arbeidsmarkt en onderwijs. In 2015 zijn vier bestuursopdrachten opgesteld, die als basis dienen voor de regionale samenwerking. Voor de uitvoering van concrete projecten (looptijd 2017-2020) binnen het Programma De Kop Werkt! is een bijdrage van € 15 miljoen beschikbaar gesteld door de raden van de vier gemeenten en een cofinanciering van ook € 15 miljoen door de provincie Noord-Holland. De vijf partijen hebben in het voorjaar van 2017 een Samenwerkingsovereenkomst voor de uitvoering van het programma 'De Kop Werkt!' opgesteld

waarin afspraken zijn gemaakt over projecten, financiering en samenwerking. In februari 2022 is een evaluatie van 'De Kop werkt' gepubliceerd.

De regionale samenwerking is voortgezet via het Regioakkoord 'De Kop groeit'. In dit kader werd een samenwerkingsagenda ontwikkeld, waarin de activiteiten in de samenwerking verder worden geconcretiseerd. Deze is in augustus 2022 ondertekend onder de naam 'Samen op Kop'. De opgaven die in deze samenwerkingsagenda zijn opgenomen zijn (in cursief de raakvlakken met de Regio Deal):

- Energie & Duurzaamheid: Via de Regionale Energiestrategie Strategie (RES) en de aanpak van de energie-infrastructuur voor de warmtetransitie bij inwoners en bedrijven.
- Klimaatadaptatie: Maatregelen om wateroverlast tegen te gaan en toekomstbestendig te bouwen.
- Wonen & Werken: Realiseren van (extra) woningen en afstemming rondom (mogelijke) bedrijventerreinen.
- Recreatie & Toerisme: Het aantrekkelijker maken van recreatieparken en de promotie van de regio voor toeristisch bezoek.
- Agri: Het samenwerken via Greenport aan een toekomstbestendige sector.
- *Arbeidsmarkt en Onderwijs: Een arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod in balans zijn. Daarom zetten we in op de programma's: kiezen, leren, werken & innoveren.*
- Mobiliteit & Bereikbaarheid: Samen de mobiliteit in de kop veiliger, slimmer en schoner maken.

Daarnaast vindt de samenwerking ook plaats in de gebiedsprogramma's *Maritiem (Haven)*, Waddenbaai, IJsselmeerkust, Noordzeekust en Achter de kusten.

3 Beoordeling robuustheid onderbouwing en voortgang

1. Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd?

Antwoord: Ja.

De Regio Deal is raakt aan meerdere beleidsvelden:

- De Omgevingsvisie is uitgewerkt in ontwikkelrichtingen in plaats van concreet uitgewerkte beleidsdoelen en specifieke acties. Dit is in lijn met de aard van een dergelijk visiedocument. De geschetste ontwikkelrichting is in de loop van de tijd steeds verder geconcretiseerd via de Nota Zeehavens, de Visie Maritiem Cluster Den Helder/Kop van Noord-Holland en in de intentieverklaring voor integrale gebiedsontwikkeling 'Ontwikkeling Maritiem Cluster Den Helder'. Dit beleid is hiermee voldoende scherp en consistent uitgewerkt.
- Het startpunt van waterstofbeleid, de waterstofstrategie, is voldoende scherp en consistent geformuleerd voor zover dat mogelijk is gezien de aard van dit beleid (transitiebeleid).
- Het beleidsveld Economie en Arbeidsmarkt is scherp en consistent uitgewerkt. Voor techniek/technologie heeft een uitgebreide nadere analyse en planvorming plaatsgevonden via het Manifest Werken en ontwikkelen 2030.

Toelichting:

Omgevingsvisie NH2050 en Nota Zeehavens

De omgevingsvisie is geen beleidskader, maar een visie met daarin verschillende doelen in termen van *ontwikkelrichtingen*. Beleid en activiteiten van de provincie moeten bijdragen aan die richting, maar de visie is niet in specifieke acties uitgewerkt. In de visie is aangegeven (hoofdstuk 'van visie naar uitvoering') dat de visie een meer specifieke uitwerking zal krijgen via regioagenda's. De Nota Zeehavens Noord-Holland schetst de uitgangspunten van de provincie bij de verdere ontwikkeling van de haven van Den Helder. In de Visie Maritiem Cluster Den Helder/Kop van Noord-Holland is de ontwikkelrichting voor de haven, Den Helder zelf en de nabije omgeving beschreven. De provincie werkt hierin samen met het Rijk, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Port of Den Helder en de gemeente Den Helder. De realisatie vindt plaats via een programma 'Ontwikkeling van het Maritiem Cluster Den Helder'. Voor de uitvoering hiervan is in juni 2023 een bestuursakkoord getekend door rijk, gemeente Den Helder en de provincie. In dit akkoord zijn de uit te voeren projecten en governancestructuur uitgewerkt.

Waterstofstrategie

De strategie voor waterstof vormt een onderdeel van het provinciale beleid voor klimaat en energie en past binnen het Rijksbeleid op dit terrein. Dit beleidsveld betreft een langjarige en ingrijpende transitie. Kenmerkend voor transitiebeleid is dat niet op voorhand bepaald kan worden welke acties de juiste zijn. Er moet bij uitstek sprake zijn van adaptief beleid. De waterstofstrategie vormt dus een momentopname. In de strategie zijn de provinciale speerpunten duidelijk uitgewerkt op basis van de potentie voor waterstof in Noord-Holland en deze zijn vervolgens vertaald naar concrete handelingsperspectieven. Ook is een ontwikkelpad voor langere termijn aangegeven. Aanpassing van het beleid voor waterstof is een continu

proces. De tweejaarlijkse update van het Actieprogramma Klimaat bevat een weergave van de actuele provinciale inzet op het waterstof dossier. De acties op het gebied van waterstof worden verder meegenomen in de CO2-impact analyse, die tweejaarlijks plaatsvindt.

Economie en arbeidsmarkt

De beleidskaders voor economie en arbeidsmarkt zijn gelaagd opgebouwd met strategische, tactische en operationele doelen. De activiteiten binnen het programma Human Capital van de Regio Deal sluiten aan bij het thema arbeidsmarkt en onderwijs. De beleidsstukken geven een scherp en consistent overzicht van de activiteiten in de periode 2016-2019 en de gewenste output en maatschappelijke effecten. Er wordt gebruik gemaakt van een goed uitgewerkte doelenboom, die rekening houdt met de specifieke rol van de provincie. De beleidskaders voor economie en arbeidsmarkt zijn daarmee in deze beleidsdocumenten voldoende scherp en consistent geformuleerd. In 2021 verscheen het Manifest Werken en Ontwikkelen 2030 Noord-Holland, dat dient als basis voor het arbeidsmarktbeleid voor de komende jaren zowel voor alle actoren in de provincie als voor de provincie zelf. Dit manifest is in co-creatie met partijen in het veld opgesteld en bevat een uitgebreide beleidsanalyse, ambities en actieplan, dat in lijn ligt met het al lopende arbeidsmarktbeleid voor de technische en technologische arbeidsmarkt.

Het arbeidsmarktbeleid van de provincie sluit aan bij het beleid op landelijk niveau in het kader van (met name) onderwijsvernieuwing in het MBO (zoals het Regionaal Investeringsfonds (RIF) en legt verbandingen naar Sterk Techniekonderwijs van het ministerie van OCW dat is gestart in 2018. Voor het beleid op Sterk Techniek Onderwijs loopt tot eind 2024 een monitoring- en evaluatietraject. In de evaluatierapportage van 2023 (Monitor en evaluatieonderzoek Sterk Techniek Onderwijs (STO), Rapportage 2023, KBA Nijmegen) is de nadruk gelegd op het kernpunt 'samenwerkingen'. Dit element is ook in het provinciale beleid opgenomen. De conclusie in het evaluatierapport luidt *"In het algemeen is men zowel vanuit het vmbo als vanuit andere actoren positief over de ontwikkelde en lopende samenwerkingen en wordt een meerwaarde daarvan ervaren. Desondanks komen niet alle samenwerkingen in de praktijk even soepel tot stand; verschillende bedrijfsculturen, onderlinge concurrentie en regionale spreiding vragen om een aanpak op maat met in elke regio eigen uitdagingen"*. Ook andere elementen uit dit landelijk beleid zijn herkenbaar in het provinciale beleid, zoals meer vraaggericht onderwijsaanbod, verbeterde aansluiting op arbeidsmarkt en zorgen voor innovatief onderwijsaanbod. Met betrekking tot het functioneren en het verduurzamen van de technisch georiënteerde RIF's in Noord-Holland heeft het Platform Talent voor Technologie/Katapult een analyse opgeleverd in mei 2021. Dit was dus na de afsluiting van deze deal, doch diverse elementen zijn evengoed meegenomen in de planvorming aangezien diverse ontwikkelingen zich al aftekenden, Katapult dergelijke analyses in het gehele land uitvoert en uit benchmarking vergelijkbare resultaten waar te nemen zijn.

2. Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?

Antwoord: Nog niet bekend, omdat nog geen eindverantwoording heeft plaatsgevonden.

Toelichting: Omdat de Regio Deal nog loopt, is op dit moment nog geen eindrapportage voor de subsidie ingediend met een verantwoording van de uitgaven. Daardoor kan niet worden beoordeeld of de werkelijke kosten afwijken van de begroting. Ten opzichte van het totale geraamde budget is op basis van de gerapporteerde uitgaven 41% besteed. Op basis van de aanvullende informatie uit de interviews is ongeveer 57% besteed. De mate van uitputting van het geraamde budget op basis van deze rapportage verschilt per programmalijn.

Er is in totaal €3.500.000,- subsidie verleend. Dit bedrag bestaat uit drie gedeelten. Voor het jaar 2020 is een bedrag van € 2.000.000,- verleend en voor elk van de jaren 2022 en 2023 een bedrag van € 750.000,-. De bijdrage van de provincie is verdeeld over de drie programmalijnen zoals weergegeven in onderstaande tabel 2. Over de uitgaven per programmalijn wordt gerapporteerd in de voortgangsrapportages van het programmteam. De meest recente voortgangsrapportage loopt tot en met het tweede kwartaal 2023. Hierin zijn de uitgaven tot en met het eerste kwartaal van 2023 (voor Human Capital) dan wel het vierde kwartaal van 2022 (voor de andere twee programmalijnen) opgenomen. In de tabel is weergegeven welke uitgaven tot dat moment voor de verschillende programmalijnen zijn gerapporteerd. In de interviewronde die in het kader van het onderzoek is uitgevoerd is aan de leden van het programmteam gevraagd om de informatie uit de rapportage aan te vullen met actuele ontwikkelingen en een inschatting te maken over de verdere besteding van het budget.

Tabel 2: Provinciale subsidie, geraamd totaal budget en uitgaven per programmalijn

Programmalijn	Verleende subsidie provincie	Totaal geraamd budget	Gerapporteerde uitgaven*	Uitgaven inclusief verplicht op basis interviews	Verwachtingen besteding resterend budget op basis interviews
Programmalijn 1 Human Capital	€490.000	€1.400.000	€265.000	€900.000,-	Besteding resterende €500.000,- nog onzeker
Programmalijn 2 Maritieme opkomende technologieën	€1.680.000	€4.800.000	€ 3.011.010	€ 3.011.010	Volledige besteding budget verwacht
Programmalijn 3 Waterstof	€1.330.000	€3.800.000	€ 823.714	1.783.714 (€900.000 subsidie verleend voor waterstof pijpleiding)	Aandachtspunten zijn besteding gemeentelijke waterstofsubsidie (€525.000,-) en bijdrage innovatieonderzoek cryogene waterstoftoepassing (begroot €415.327,-)
Totaal	€3.500.000	€10.000.000	€4.099.724	€5.694.724	

** t/m Q1 2023 voor programmalijn 1 en t/m Q4 2022 voor andere twee programmalijnen. Bij uitgaven per programmalijn wordt geen onderscheid gemaakt tussen budget van verschillende financieringsbronnen.*

Als toelichting op de in de tabel 2 weergegeven resultaten uit de interviews kan het volgende dienen:

- *Programmalijn Human Capital:* Deze programmalijn is relatief laat gestart, omdat de opstart afhankelijk was van de voortgang op de twee andere programmalijnen. Human Capital loopt als het ware achter deze andere twee lijnen aan. De uitgaven zijn deels laag omdat er gewerkt wordt met overeenkomsten die uitgaan van deelbetalingen op basis van tussenrapportages. Er is dus wel al meer verplicht. Op basis van de al aangegane verplichtingen zouden de uitgaven op €900.000,- uitkomen. Het is op dit moment nog

niet zeker of de overige €500.000 van het geraamde budget in zijn geheel besteed zal kunnen worden.

- *Programmalijn Maritieme opkomende technologieën*: Voor deze programmalijn is de verwachting dat het budget volledig besteed zal worden.
- *Programmalijn Waterstof*: De uitgaven zijn inmiddels hoger dan in de voortgangsrapportage is aangegeven. Recent is een subsidie voor €900.000,- beschikbaar voor een innovatie pijpleiding voor waterstof van de waterstofmolen in de Wieringermeer naar een waterstoftankstation. Een onzekere factor is de uitgave van €525.000,- die is gereserveerd voor een gemeentelijke subsidieregeling voor het ombouwen van voertuigen (waaronder schepen) naar waterstof. Er zijn nog geen subsidieaanvragen voor deze regeling ontvangen. Onderzocht wordt waar dit aan ligt. Op grond van de bevindingen zal de subsidieregeling worden aangepast. Een ander aandachtspunt is de bijdrage aan het onderzoek naar de cryogene waterstoftoepassing.

3. Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?

Antwoord: Deels voor programmalijn Human Capital, grotendeels voor de andere twee programmalijnen

Toelichting: De looptijd van de Regio Deal is nog niet voorbij, dus er zijn nog veel activiteiten in uitvoering. Daarnaast zijn ook al activiteiten afgerond. De activiteiten in de programmalijn Human Capital zijn vertraagd, doordat deze voor de start deels afhankelijk waren van de twee andere programmalijnen.

Voor de uitvoering van de Regio Deal is een uitgebreid uitvoeringsprogramma opgesteld, waarin vooral de te bereiken resultaten zijn vastgelegd. Het aantal uit te voeren activiteiten in de Regio Deal is groot. De activiteiten ontstaan deels ook gaandeweg, om in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen en kansen. Om deze redenen wordt hier geen compleet overzicht gegeven van alle al afgeronde en nog lopende activiteiten, maar wordt een beeld op hoofdlijnen geschetst op basis van de gevoerde gesprekken met betrokkenen bij de programmalijnen, aangevuld met bevindingen uit het documentenonderzoek.

Programmalijn Human Capital

- De activiteiten in deze programmalijn sluiten aan bij de activiteiten voor het realiseren van de zelfstandige organisatie voor maritieme opkomende technologieën (METIP, programmalijn 2) en de waterstofactiviteiten voor programmalijn 3. In feite zorgt de programmalijn Human Capital voor een doorvertaling van de activiteiten van de andere twee programmalijnen naar het onderwijs. Doorvertaling naar het onderwijs was lastig zolang de activiteiten uit de andere twee lijnen nog niet concreet genoeg waren, waardoor deze programmalijn een wat tragere start heeft gehad.
- In afwachting van de ontwikkeling van de twee andere programmalijnen is in de eerste periode veel geïnvesteerd in de versteviging van het netwerk Tech@connect. De activiteiten gericht op het sluiten van een leerwerkakkoord zijn afgerond, die voor het aanstellen van een programmadirecteur waren dat ook, maar door het recent vertrek van de huidige directeur is hier weer actie op nodig.
- Een deel van de activiteiten gericht op nieuwe initiatieven voor het aantrekken en op peil houden van Human Capital in de regio is uitgevoerd en de bijbehorende resultaten zijn gerealiseerd. Zo zijn er keuzedelen voor het MBO gerealiseerd in de vorm van makkelijk

toegankelijke modules over drones, 3D-printing en XR⁷. Er zijn drie Associate Degree's gestart te weten AD Maintenance van Inholland en AD Maritiem en AD Maritieme techniek van Stenden Hogeschool. Het instellen van een practor in het MBO-onderwijs heeft veel inspanning gevraagd en is nu bijna gerealiseerd. De ontwikkeling van waterstofvakken moet nog plaatsvinden.

- Activiteiten die nog lopen zijn o.a. die rond de realisatie van één duidelijke plek voor techniekonderwijs (Tekpark), het realiseren van een campusstructuur met METIP, de skillsaanpak en de leerwerk vouchers.

Programmalijn 2 Maritieme opkomende technologieën

- In het kader van het opzetten van een zelfstandige organisatie met een governance-structuur (METIP) zijn samenwerkingsovereenkomsten gesloten met innovatieve startups, kennisorganisaties, universiteiten en beroepsopleidingen en RaboBank Regio Noord-Holland. Met het oog op het zelfstandig kunnen voortbestaan van METIP na afloop van de Regio Deal is een onderzoek uitgevoerd door Twijnstra Gudde naar de randvoorwaarden waaronder deze verzelfstandiging vorm kan krijgen. Naar aanleiding van de conclusies van dit onderzoek zijn aanvullende activiteiten uitgevoerd, wat heeft geleid tot het opstellen van een concept-businessplan, dat o.a. meer scherpheid moet geven over 'de bedoeling' van METIP. Er is een strategische werkgroep opgericht die op basis hiervan verdere stappen bespreekt, waaronder de financiële kant van de verzelfstandiging. Intussen zijn ook nieuwe partners aangesloten: Den Helder airport (voor de drone-ontwikkeling) en Port of Den Helder (aansluiting bij de ontwikkelingen in de haven).
- Terwijl aan de organisatie voor de toekomst wordt gewerkt, functioneert METIP intussen vanaf de gerealiseerde fysieke locatie waar allerlei activiteiten en events worden uitgevoerd die bijdragen aan samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven, de Koninklijke Marine, studenten en starters. Op het Willemsoord 51D is hiervoor een ruimte ingericht, inclusief de inrichting van een XR Campus. Er is een Fieldlab voor drones gerealiseerd, er worden vervolgvactiteiten uitgevoerd gericht op het realiseren van een Maritime drone command center en uiteindelijk een dronevliegveld. Tevens is een "workshop" aan de haven gerealiseerd. Hier vindt de opslag van het Fieldlab plaats. Tevens is dit een werkruimte voor partijen die aan ontwikkelingen werken die behoefte hebben aan een bedrijfshal in plaats van de faciliteiten in Willemsoord 51.
- Via METIP worden (technische) maritieme innovaties getest en (door)ontwikkeld op het gebied van o.a. drones, onderwaterrobots, extended en virtual reality ten behoeve van maritieme lesomgevingen, datagedreven technologieën ten behoeve van de watersport en 3D-(metaal)printing voor onderhoud (Expertise Centrum Additive Maintenance). Er is een groot aantal events in METIP of op locatie georganiseerd (44 in 2022), dan wel er is actie deelgenomen aan events o.a. om het bewustzijn van studenten over emerging & enabling technologies te bevorderen en nieuwe startups en scale-ups hierin te werven en bevorderen.

Programmalijn 3 Waterstofeconomie

- In het kader van het realiseren van een netwerkorganisatie voor waterstof is niet alleen gewerkt aan realisatie van een digitaal Platform Waterstof, maar hebben ook andere gezamenlijke netwerkactiviteiten plaatsgevonden, waaronder lobby-activiteiten voor het

⁷ XR staat voor Extended Reality en is de overkoepelende term voor virtual reality (VR), augmented reality (AR), mixed reality (MR) en andere immersieve technologieën. Het biedt de mogelijkheid om de fysieke wereld en de digitale wereld te verbinden.

project H2Gateway (blauwe waterstoffabriek), en is gewerkt aan het verkrijgen van de Europese status van Hydrogen Valley. Ook is met een consortium een aanvraag ingediend voor een Interreg-subsidie voor het ontwikkelen van een netwerk van 5 waterstof ports, wat ondersteunend moet zijn voor de ontwikkeling van Den Helder als één van die waterstof ports.

- De bijdrage aan de businessanalyse voor de blauwe waterstof fabriek is gerealiseerd. De businessanalyse is gereed. Op basis hiervan wordt besloten of doorgestart kan worden naar de businesscase-fase en welke partijen daarbij het financiële en operationele risico gaan dragen. Deze stap wordt opgepakt door private partijen.
- Om de vraag naar waterstof te versterken is een groot aantal activiteiten gericht op de afzet van waterstof in de mobiliteit. Aandachtspunten waren o.a. de waterstoftractor, varen op waterstof (waterstofproeftuin) en waterstoftankstations. Daarnaast is in april 2023 een Waterstofsubsidie ingesteld voor het ombouwen van voer- en vaartuigen naar een waterstofaandrijving door ondernemingen in de scheepvaart en de agri-sector.
- Om te komen tot een versnelde uitvoering van innovatieve activiteiten is met aanjaaggeld bijgedragen aan verschillende projecten onder de noemer 'Proeftuin H2 Kop'. Gewerkt is aan bijdragen aan de projecten Walstroom Binnenhaven, Waterstofmolen Wieringermeer (versnelling van de ontwikkeling van innovatieve kunststofpijpleiding vanaf deze molen naar waterstoftankstation), Systeemintegratie Winkelerzand en Verduurzaming Bollensector Kop van Noord-Holland (tractoren).

4. Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde resultaten gerealiseerd?

Antwoord: Deels voor de programmalijn Human Capital, grotendeels voor de andere twee programmalijnen.

Toelichting: De looptijd van de Regio Deal is tot eind 2024, zodat nog niet verwacht mag worden dat de beoogde resultaten al volledig zijn gerealiseerd. Per programmalijn wordt hierna een indruk gegeven van de resultaten die al wel zijn gerealiseerd. Ook wordt op basis van de gevoerde gesprekken weergegeven wat de verwachtingen van de betrokkenen zijn over realisatie van nog niet gerealiseerde resultaten in de resterende uitvoeringsperiode. Over het geheel werd door twee geïnterviewden aangegeven dat zij een belangrijk resultaat vinden dat door de Regio Deal de samenwerking en het vertrouwen tussen de betrokken partijen zijn verbeterd.

Programmalijn 1 Human Capital:

- Met het aanstellen van een programmadirecteur en het sluiten van een leerwerkakkoord (Manifest getekend op 6 juli 2023) tussen (technische) onderwijs- en onderzoeksinstellingen, (technisch) bedrijfsleven en overheden, zijn de organisatie en activiteiten van de netwerkorganisatie Tech@connect versterkt. Het aanstellen van de directeur heeft wel veel tegenslagen gekend, waaronder het vertrek van een eerste directeur. Recent is de nieuw aangestelde directeur ook vertrokken. Er wordt een plan opgesteld hoe om te gaan met deze situatie. Door dit verloop staat het met de organisatie nog niet zover als men had gewild. Het realiseren van het leerwerkakkoord heeft veel tijd gekost. Het onderwijsveld kent veel verschillende inzichten die bij elkaar gebracht moeten worden. Ook het bedrijfsleven rondom Den Helder was bij aanvang van de deal erg versnipperd. Hierin komt inmiddels verbetering. Nu het Manifest er is kan de realisatie van de nog uit te voeren projecten vlotter verlopen.
- Er is nieuw leeraanbod gerealiseerd bij onderwijsinstellingen in de regio, via keuzedelen en Associate Degree's. Dit zal verder worden aangevuld met de ontwikkeling van

waterstofonderwijs en de aanstelling van de practor. Het realiseren van een centrale plek voor techniekonderwijs, met daarin een doorgaande leerlijn voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs en MBO, is nog niet gelukt. De uitkomst van dit traject is nog onzeker. Dat geldt ook voor de realisatie van een campusstructuur rondom METIP, inclusief de mogelijkheid van studentenhuisvesting. Men heeft een potentiële locatie voor lessen op het oog, maar het resultaat is afhankelijk van meerdere actoren en nog onzeker.

- Op het gebied van de skillsaanpak geldt dat door het uitvoeren van een onderzoek de benodigde kwaliteiten en vaardigheden voor de nieuwe markten (zoals maritieme innovaties, waterstofeconomie en wind op zee) inmiddels bekend zijn. De aanpak via een skillspaspoort heeft vertraging opgelopen. De ontwikkeling van het fenomeen skillspaspoort is de afgelopen jaren langzaam verlopen, omdat het niet eenvoudig is en ook nog soms weerstand oproept. Recent begint het weer meer vorm te krijgen. Een dergelijk paspoort zou in de toekomst een (gedeeltelijke) vervanging kunnen zijn voor diploma's, en daarmee meer kansen geven voor bepaalde doelgroepen, maar dan moet wel de interpretatie ervan eenduidig zijn. Binnen de Regio Deal wordt nu gezocht naar een andere manier om vanuit een aanpak gericht op vaardigheden mensen te helpen zich voor te bereiden op de banen van de toekomst. Het beoogde resultaat is om 40 mensen met behulp van deze aanpak, aan banen in de technische, maritieme en energiesector te helpen. Het is nog niet duidelijk of dit resultaat (binnen de huidige termijn) behaald kan worden.
- De beoogde inzet van leerwerk vouchers heeft nog niet plaatsgevonden. Het beoogde resultaat was om minimaal 50 leerwerk vouchers te gaan uitgeven, waarmee werknemers hun vaardigheden kunnen aanscherpen, zich voorbereiden op nieuwe toekomstige ontwikkelingen of een overstap maken vanuit een ander beroep of sector naar de techniek. Deze aanpak heeft nu een plek gekregen in het Manifest, waarbij het geld voor de leerwerk vouchers gecombineerd zal worden met andere fondsen via één loket. Het Manifest is pas recent ondertekend (juli 2023), het resultaat is daardoor nog niet bekend.

Programmalijn 2 Maritieme opkomende technologieën

- Alhoewel de METIP-organisatie al functioneert op een fysieke plek, is de governance en financiering voor de toekomst nog niet gerealiseerd. De samenwerkingsovereenkomsten die bij aanvang zijn gesloten en waarmee een snelle start is gemaakt, worden geleidelijk herzien, gericht op het verzekeren van continuïteit voor de toekomst.
- Een beoogd resultaat is dat door het METIP een gestructureerde en groeiende samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven en studenten en starters tot stand is gekomen. Dit resultaat is gerealiseerd en er wordt gewerkt aan verdere verbetering hiervan. De relatie met het onderwijs nog minder stevig dan gewenst. Er wordt overlegd met onderwijsinstellingen over samenwerking om dit op te lossen. Ook zou het realiseren van een campus hiervoor kunnen helpen, maar dit is een zaak van langere adem (zie ook programmalijn Human Capital). Om de gerealiseerde samenwerkingen tot een blijvend resultaat te maken is het cruciaal dat men erin slaagt de continuïteit van de METIP-organisatie in de toekomst te verzekeren en dat de aanwas van nieuwe start-ups blijft groeien.

- De beoogde resultaten de fysieke plek zijn gerealiseerd met uitzondering van het dronevliegveld. Er zijn een centrale fysieke locatie op Willemsoord 51D, een 'workshop' in de haven en een mobiel fieldlab.
- Via METIP zijn verschillende (technische) maritieme innovaties (door)ontwikkeld. Dit resultaat is dus behaald. Er worden door METIP veel activiteiten georganiseerd dan wel aan deelgenomen die erop gericht zijn de aandacht voor nieuwe technologieën te vergroten en nieuwe studenten en startups te vinden die van METIP gebruik kunnen maken.

Programmalijn 3 Waterstofeconomie

- Het digitale [Platform waterstof](#) is in juni 2022 gelanceerd. Het bestaat uit een website, met daarachter een afgeschermd omgeving waar bedrijven elkaar kunnen ontmoeten. Het platform functioneert nog niet zoals beoogd, het moet nog 'tot leven' komen. Dat wil zeggen dat het initiatief tot activiteiten meer vanuit de bedrijven en minder vanuit de overheid moet komen. Om dit te bereiken worden o.a. fysieke bijeenkomsten georganiseerd rond thema's en wordt geprobeerd meer ontmoetingen via het platform te laten lopen door bepaalde interessante content bij uitstek via het platform aan te bieden. Een ander aandachtspunt is het voortbestaan van het platform na afloop van de Regio Deal. Geprobeerd wordt om verdere ontwikkeling van het platform mee te nemen in het voorstel voor een nieuwe Regio Deal voor de regio Noord-Holland Noord. De status van Hydrogen Valley is toegekend in mei 2023 en hierdoor heeft de regio nu betere toegang tot kennis en financiering vanuit Europa.
- Het organiseren van de vraagaggregatie is deels gerealiseerd via het opzetten van allerlei activiteiten, het ondersteunen van partijen en het begeleiden van ondernemers bij subsidieaanvragen. De waterstofsubsidieregeling loopt nog niet, er zijn nog geen aanvragen hiervoor ingediend. Men gaat onderzoeken waarom de regeling niet aantrekkelijk is, om deze waar nodig aan te passen.
- Het bijdragen aan het versnellen van innovaties heeft in een aantal gevallen geleid tot een financiële bijdrage: voor de innovatieve pijpleiding vanaf de waterstofmolen, onderzoek Systeemintegratie Winkelerzand en de verkenning naar mogelijkheden voor verduurzaming van de bollensector. Omdat de projecten complex zijn en bij de uitvoering meerdere partijen betrokken zijn, lukt het niet altijd om de gehele beoogde financiële bijdrage uit te geven, zoals bv. bij het project Walstroom Binnenhaven. De verkenning naar de verduurzaming van de bollensector heeft tot meerdere spin-offprojecten geleid, die buiten de Regio Deal verder lopen via o.a. de New Energy Coalition, Greenport NHN en het Ontwikkelbedrijf NHN.

5. Sluiten de gesubsidieerde activiteiten en resultaten voldoende aan bij de beoogde provinciale doelen?

Antwoord: Ja.

Toelichting: De gesubsidieerde activiteiten van de Regio Deal sluiten goed aan bij aan de provinciale doelen die volgen uit de Omgevingsvisie NH2050, het beleid voor waterstof en het arbeidsmarktbeleid. Ook sluiten ze goed aan bij de samenwerkingsagenda voor de Kop van Noord-Holland. Hieronder wordt de aansluiting voor de relevante beleidsvelden uitgewerkt.

Omgevingsvisie NH2050/Nota Zeehavens

De Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland sluit aan bij de Omgevingsvisie NH2050

voor wat betreft de daarin genoemde rol van Den Helder in de energietransitie, al wordt de waterstofontwikkeling in deze visie nog niet zo sterk benoemd. In de Nota Zeehavens van 2022, is dit wel het geval, hierin wordt de rol van de haven van Den Helder in de transitie naar waterstof specifiek benoemd. De in de Omgevingsvisie NH2050 geformuleerde ambitie, om de positie van Den Helder als sterke kern in de regio Noord-Holland Noord te bestendigen en uit te bouwen, staat centraal bij de provinciale inzet in de haven van Den Helder. Het aantrekkelijker maken van het vestigingsklimaat door de inzet op innovatie en een betere aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs binnen de regiodeal sluit hier goed bij aan.

Waterstofstrategie

De provinciale Waterstofstrategie noemt Den Helder als een van de vijf waterstofhubs in de provincie en beschrijft wat het belang en de kansen van waterstof zijn voor de Port of Den Helder. Ook het Platform Waterstof, het belang van pilots op diverse terreinen, de waterstofmolen en de realisatie van een blauwe waterstoffabriek in Den Helder worden genoemd. De inhoudelijke focus van de Waterstofstrategie ligt op regionale infrastructuur, waaronder regionale waterstofleidingen, haveninfrastructuur als terminals en bunkerfaciliteiten, vulpunten en tankstations, opslagsystemen, compressors en productiefaciliteiten. Met o.a. de subsidie voor de innovatieve pijpleiding voor de waterstofmolen en de ondersteunende activiteiten voor de realisatie van de blauwe waterstoffabriek, draagt de Regio Deal bij aan dit doel. Een provinciaal medewerker die inhoudelijk betrokken is bij het waterstofbeleid maakt onderdeel uit van het programmateam van de Regio Deal, om voor goede afstemming te zorgen met het provinciale beleid.

Regionale economie en arbeidsmarkt

De aanpak in de programmalijn Human Capital sluit naadloos aan bij het provinciale beleid voor arbeidsmarkt en onderwijs. Dat komt o.a. tot uiting in de toepassing van de skilssaanpak en leervouchers en de nadruk op campusontwikkeling. De provinciale beleidsmedewerker arbeidsmarkt is betrokken bij de activiteiten in de Regio Deal via deelname aan de regiegroep Tech@Connect en via activiteiten voor de samenwerkingsagenda 'Samen op Kop'. Daarnaast zijn er veel directe contacten met de programmalijn Human Capital. De Regio Deal sluit met name in het thema arbeidsmarkt en onderwijs goed aan bij de samenwerkingsagenda voor de Kop. Tech@Connect is een onderdeel van deze samenwerking, die vanuit de Regio Deal een extra impuls heeft gekregen. De focus op het gebied van arbeidsmarkt en onderwijs verschilt wel: in die Regio Deal ligt die op techniek, in samenwerkingsagenda is de focus breder.

6. Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?

Antwoord: Ja.

Toelichting: Bij de voorgaande vragen is geconstateerd dat de binnen de Regio Deal uitgevoerde activiteiten goed aansluiten bij de diverse provinciale doelen. Daarom is het aannemelijk dat de resultaten die binnen de deal geboekt worden bijdragen aan de realisatie van de provinciale doelen. In de interviews is gevraagd of men dacht dat de binnen de Regio Deal uitgevoerde projecten ook uitgevoerd zouden zijn als de provincie niet met een subsidie aan de Regio Deal had bijgedragen. Van de zeven geïnterviewden zijn er vier van mening dat de Regio Deal zonder de provinciale bijdrage niet gesloten zou zijn. De overige drie hebben geen zicht op deze fase van de Regio Deal. Of de in de deal opgenomen projecten ook zonder de deal uitgevoerd zouden zijn is moeilijker te beoordelen. Dit komt omdat de Regio Deal vooral tot doel heeft al

bestaande initiatieven te versterken en te versnellen. Het is dus zeker mogelijk dat de projecten via andere kanalen ook zonder de deal uitgevoerd zouden zijn, maar dan langzamer en mogelijk anders van vorm. Het is ook mogelijk dat sommige projecten zouden zijn gestopt. METIP wordt door twee geïnterviewden genoemd als een project dat mogelijk zelfs helemaal niet van de grond gekomen zou zijn zonder de deal. Ook wordt genoemd dat binnen METIP projecten zijn ontstaan die vooraf niet bedacht waren, en die voortkomen uit de samenwerking met de provincie binnen de deal.

De geïnterviewden zien ook andere voordelen van de deal. Zo noemen verschillende geïnterviewden het een toegevoegde waarde dat de regio via de deal dat men met de provincie en het rijk aan tafel zit. Dit biedt de mogelijkheid mee te liften met provinciaal beleid, gebruik te maken van de provinciale blik en connecties (volgens een geïnterviewde: *‘Zonder de provincie hadden METIP en Den Helder airport elkaar niet gevonden’*) en de betrokkenheid van de provincie is ook een signaal naar betrokken partijen dat de projecten in de deal belangrijk zijn. Eén geïnterviewde ziet het betere contact tussen rijk en regio en met de provincie als grootste winst: dit *‘heeft geleid tot een versterking van de aandacht voor de lastige situatie van de regio bij zowel rijk als provincie.’* Die aandacht ziet de geïnterviewde ook terug in de opname van de regio als voorbeeld in het rapport ‘Elke regio telt’. Een ander voordeel van de deal dat naar voren wordt gebracht door twee geïnterviewden, is de programmatische aanpak ervan. Dit leidt tot een aanpak met focus, waarbij ook geschakeld kan worden met mensen dwars door de lijnorganisaties heen.

Tenslotte benoemen twee geïnterviewden ook nadelen van de deal. Beiden zien de tijdelijkheid van de deal als problematisch: de aandacht en het budget zijn beperkt tot vier jaar. Die periode is voor sommige gestelde doelen best kort. Het kan ertoe leiden dat sommige resultaten na afloop van de deal weer verloren gaan. Het meeste risico hiervoor zit bij METIP en Tech@Connect. Dit aspect heeft vanaf het begin van de Regio Deal al aandacht gehad in het Rijk Regio Overleg. Binnen de deal wordt actief gezocht naar oplossingen voor continuering, maar het is nog onzeker of dit ook lukt. Naarmate het einde van de uitvoeringstermijn dichterbij komt, kan dit van invloed zijn op de besluitvorming van bedrijven of onderwijsinstellingen over hun deelname aan initiatieven. Eén geïnterviewde is kritisch op de hele opzet van de Regio Deals: het competitie-element, de grote druk waaronder de voorstellen tot stand moeten komen en de voorwaarden en procedures gaan ten koste van de kwaliteit en leiden tot veel extra kosten voor uitbesteding voor het meedoen. Deze geïnterviewde is voorstander van meer structurele samenwerking tussen rijk en regio. Dit sluit aan bij de adviezen in het rapport ‘Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio’s’ van de Raad voor leefomgeving en infrastructuur (maart 2023) aan de rijksoverheid om uit te gaan van meer langjarige programma’s bij de ontwikkeling van regio’s (zie kader).

Uit 'Elke regio telt!'

Investeer in langjarige en substantiële programma's voor regionale ontwikkeling

Samenwerkende partijen in de regio's moeten een 'kansenagenda' maken voor de ontwikkeling van brede welvaart voor de lange termijn. Zij bepalen gezamenlijk inhoudelijke prioriteiten op basis van regiospecifieke kansen, behoeften en opgaven. De 'kansenagenda's' moeten ook aansluiten bij de aanpak van grote nationale en Europese opgaven voor de toekomst. Het Rijk moet op basis van de kansenagenda's langjarig extra financiële ruimte vrijmaken (dus boven op de reguliere budgetten) om ongewenste verschillen tussen regio's te verkleinen. Er zal altijd een onafhankelijke toets op bredewelvaartseffecten van die agenda's gedaan moeten worden.

Zo'n langjarige investeringsstrategie zou een koerswijziging betekenen ten opzichte van de huidige strategie. Het Rijk beperkt zich vooralsnog tot het verstrekken van bijdragen voor korte periodes, bedoeld voor het repareren van achterstanden. De door ons voorgestelde langjarige en substantiële budgetten voor de ontwikkeling van brede welvaart zou het Rijk in principe kunnen volgen voor alle regio's in Nederland. Maar wij vinden dat de prioriteit moet liggen bij de regio's die op dit moment sterk achterlopen.

4 Leren binnen de Regio Deal

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

7. Hoe ziet de programmatheorie voor de Regio Deal eruit?
8. Hoe sluiten de indicatoren waarop wordt gemonitord aan bij de beleidstheorie van de Regio Deal en de aspecten van brede welvaart, is duidelijk wat de nulsituatie is en wat de gewenste waarde/ontwikkelrichting van deze indicatoren is?
9. Hoe wordt de monitoring binnen de Regio Deal gebruikt om te sturen richting de bredewelvaartsdoelen?
10. Op welke andere manieren wordt er binnen de Regio Deal geleerd en bijgestuurd richting de doelen?
11. Welke veranderingen/koerswijzigingen zijn ingezet op basis van opgedane inzichten?
12. Welke verbetermogelijkheden voor het leren en bijsturen richting de bredewelvaartsdoelen zijn er uit deze Regio Deal af te leiden voor toekomstige Regio Deals?

De vragen 7 en 8 worden beantwoord in paragraaf 4.1, de overige vragen in paragraaf 4.2

4.1 Programmatheorie en monitoring

4.1.1. Programmatheorie

De programmatheorie voor de Regio Deal is goed uitgewerkt. Dit gebeurt in de tekst van de Regio Deal zelf (juli 2020), het Uitvoeringsprogramma (januari 2021) en het Plan voor aanpak Monitoring en nulmeting (januari 2021). In paragraaf 2.2.2 en 2.2.3 van dit rapport zijn de doelen en resultaten van de Regio Deal samengevat.

De tekst van de Regio Deal bevat een uitgebreide onderbouwing van de gekozen speerpunten en activiteiten. Daarbij valt op dat de dealtekst al heel specifiek omschrijft welke innovatieve werkvelden en/of projecten in de deal opgenomen zijn. Dit is in lijn met het uitgangspunt van de deal om zich zoveel mogelijk te richten op het versterken en versnellen van wat er al is. Het plan van aanpak voor nulmeting en monitoring bevat een duidelijke omschrijving van waarom de gekozen doelen bijdragen aan de brede welvaart in de regio. De ‘als-dan’ redeneringen voor de verschillende programmalijnen luiden als volgt:

Programmalijn 1 Human Capital: “Als er wordt geïnvesteerd in vooral jongeren (maar ook andere doelgroepen) en deze mensen kiezen daardoor voor de technische, maritieme en energiesector, dan kunnen bedrijven in deze sectoren en de marine de juiste gekwalificeerde mensen vinden, waardoor deze sectoren zich verder kunnen ontwikkelen. En dan wordt voorkomen dat jongeren wegtrekken uit de regio en vermindert de krimp van de regio.” Wat niet expliciet is aangegeven is waarom je krimp zou willen voorkomen. Het tegengaan van krimp is belangrijk omdat hiermee de negatieve spiraal wordt voorkomen die door krimp kan ontstaan, die zorgt voor verschraling van voorzieningen (spiraal van verschraling, Elke regio telt!, Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur, 2023)

De gekozen lijnen om jongeren tot techniek en technologie te verleiden voor opleiding en werk sluiten aan bij die in het provinciale en landelijke beleid voor arbeidsmarkt en onderwijs voor

deze beleidsvelden. Deze lijnen zijn in samenwerking met onderwijs en arbeidsmarkt tot stand gekomen.

Programmaliijn 2 Maritieme opkomende technologieën: “Met het Maritime Emerging Technologies Innovation Parc Noord-Holland (METIP) wordt een hoogwaardig, op maritieme techniek gebaseerd bedrijfsklimaat gecreëerd met een zelfstandige METIP-organisatie voor de samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven, studenten en starters. Als bedrijven, studenten en kennisinstellingen zich aansluiten bij het METIP en werken aan innovaties die in de techniek, energie en maritiem toepasbaar zijn, *dan* ontstaat een ecosysteem dat een bijdrage levert aan de brede welvaart omdat mensen zich verder ontwikkelen, nieuwe bedrijven werkgelegenheid opleveren en bedrijven aan de juiste werknemers kunnen komen.” Als bedrijven aan de juiste werknemers kunnen komen ondersteunt dit de lokale economie. De samenwerking met studenten leidt voor de programmaliijn Human Capital tot meer innovatief onderwijsaanbod.

Programmaliijn 3 Waterstofeconomie: “Met de Regio Deal willen Partijen de komende jaren de ontwikkeling van de waterstofeconomie in de Kop van Noord-Holland een impuls geven en waar mogelijk versnellen. Als de kennis over waterstof in een netwerk in de regio is geborgd, er meer vraag is naar waterstof en mede met de bijdrage uit de Regio Deal diverse waterstofprojecten verder zijn gebracht, *dan* komt de waterstofeconomie dichterbij. De verbinding tussen energietransitie en de nieuwe technologieën is hiervoor noodzakelijk. En daarmee de doorvertaling naar onderwijs en opleidingen. De toename van innovatieve producten (economie) en werkgelegenheid die hieruit volgen verbeteren de brede welvaart.”

Effectevaluatie

In 2023 is een effectevaluatie van de regiodeal opgeleverd die in opdracht van de Regio Deal is uitgevoerd (De koppositie versterken, effectanalyse Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland, mei 2023, SEO Economisch onderzoek). Het doel van dit rapport was inzicht te krijgen in wat de Regio Deal kan brengen voor de arbeidsmarkt, zodat de samenwerkende partijen in de deal (overheden, onderwijs en bedrijfsleven) daarop van te voren kunnen ingeven. SEO Economisch Onderzoek analyseert in dit rapport met name de verwachte kwantitatieve effecten van de regiodeal op de werkgelegenheid⁸. Daarnaast wordt beperkt aandacht besteed aan kwalitatieve aspecten van brede welvaart. Deze ex-ante effectevaluatie onderschrijft de aannames die in de Regio Deal zijn gedaan wat betreft werkgelegenheid, positief effect op ontwikkelmogelijkheden van inwoners en bijdragen aan een impuls voor de waterstofeconomie. Daarbij worden ook onzekerheden in de beoogde impact aangegeven. De grootste onzekerheid zijn de private investeringen in de beoogde waterstoffabriek. De verwachting is dat eind 2023 er meer duidelijkheid komt of deze fabriek gebouwd zal worden. De conclusies over het effect op brede welvaart worden in het rapport als volgt verwoord:

“Programmaleiders en organisaties zien de Regio Deal vooral als eerste stap op weg naar een toekomstbestendige en duurzame regio. De Regio Deal dient als voorbeeld voor hoe de regio een grotere rol kan spelen als grondstofleverancier voor de toekomstige duurzamere industrie van Nederland. Verlies van banen in de olie- en gasector wordt opgevangen door nieuwe werkplekken in de waterstof- en windenergieindustrie. Praktijkgerichte opleidingen bieden leerlingen een toekomstperspectief in de arbeidsmarkt en versterken de arbeidsvraag naar

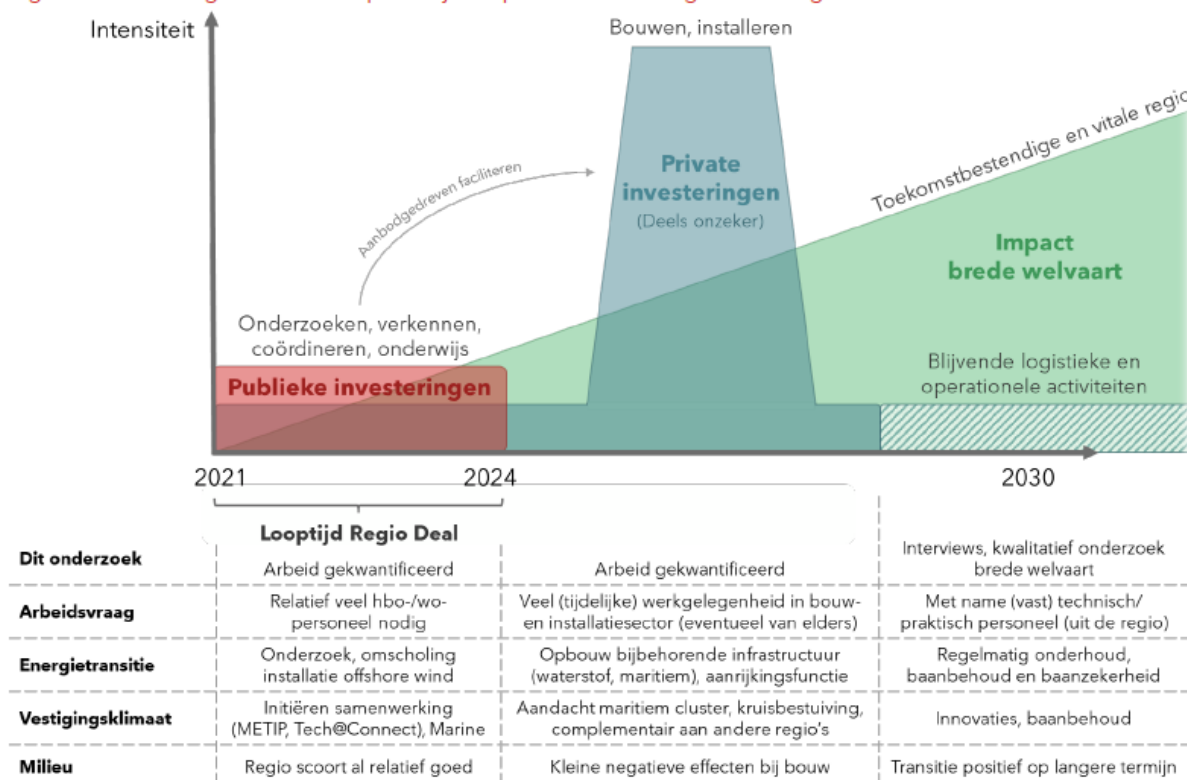
⁸ In de terminologie die in onderliggend rapport wordt gehanteerd, gaat het dan om de impact van de regiodeal.

technisch personeel. Een uitdaging is in de beginfase de vraag naar universitair geschoold personeel voor innoverende bedrijven. De match tussen mbo-opleidingsprogramma's en deze bedrijven wordt pas na de opschalingsfase verwacht. Programma's zoals Tech@Connect adresseren de verbinding tussen bedrijfsleven en leerlingen en spelen tegelijkertijd in op de transitie van banen van de fossiele naar een duurzame economie. Initiatieven zoals het SimCenMar van de Koninklijke Marine bevorderen daarnaast de integratie tussen de Koninklijke Marine en civiele bedrijven.

Het is nog minder duidelijk of de investeringen in Human Capital uit de Regio Deal tot permanente arbeidsplekken en vestiging van personeel leiden aangezien werknemers met de juiste kwalificaties overal in Nederland een arbeidsplek kunnen vinden. Ook de afstand en werkgelegenheid voor partners van werknemers in de regio speelt een rol.”

De resultaten van het onderzoek zijn in het rapport samengevat door middel van onderstaande figuur:

Figuur 5.1 De Regio Deal leidt op termijn tot private investeringen en een groei van de brede welvaart



Bron: SEO Economisch Onderzoek (2023)

Noot: Schematische weergave ter illustratie, geen daadwerkelijke verhoudingen

4.1.2 Monitoring van de Regio Deal

Centraal in de monitoring van de Regio Deal staat de jaarlijkse rapportage van de regio aan het Rijk. De jaarlijkse rapportage aan het Rijk bevat informatie over:

- De voortgang van de uitvoering van de drie programmalijnen en de meerjarige projectenplanning
- De behaalde resultaten van de uitvoering van de programmalijnen
- De monitoring van de afgesproken beleidsindicatoren.

De monitoring van de Regio Deal vindt plaats op de drie niveaus waarop de doelen zijn geformuleerd: verandering in de maatschappij (impact), beleidseffect (outcome) en resultaten (output). De indicatoren op het niveau van impact en beleidseffect zijn bepaald op verzoek van en in overleg met het Rijk.

Monitoring op niveau van impact

Om de verandering in de maatschappij (impact) te meten wordt gebruik gemaakt van (al bestaande) indicatoren op het gebied van welzijn, bevolking, banen, werkloosheid en arbeidsparticipatie. Tabel 3 geeft een overzicht van de gekozen indicatoren en de verandering die men daarin wil zien. Er wordt alleen een richting van de gewenste verandering aangegeven, geen streefgetallen.

Tabel 3: Beleidsindicatoren op impactniveau⁹

Indicator	Wat willen we zien
Tevredenheid met het leven (percentage)	Stijging
Hoogopgeleide bevolking * (percentage)	Stijging
Bevolking (totaal aantal)	Ombuiging van krimp naar groei
Bevolking naar leeftijdsklassen (percentage van de bevolking per leeftijdsklasse)	Door vestiging meer jongeren, stijging van bevolking in de jongere leeftijdsklassen
Banen (totaal aantal)	Stijging van de werkgelegenheid (<i>stijging aantal banen</i>)
Banen naar sector ¹⁰ (aantal)	Stijging van de werkgelegenheid (<i>stijging van aantal banen in de geselecteerde sectoren</i>).
Vestigingen (totaal aantal)	Stijging van de werkgelegenheid (<i>stijging aantal vestigingen</i>)
Vestigingen naar sector (aantal)	Stijging van de werkgelegenheid (<i>stijging aantal vestigingen in geselecteerde sectoren</i>)
Werkloosheidspercentage	Meer mensen aan het werk (<i>daling werkloosheidspercentage</i>)
Werkloosheidspercentage naar opleidingsniveau	Meer mensen met laag en middelbaar onderwijsniveau aan het werk (<i>daling werkloosheidspercentage voor genoemde groepen</i>)
Netto arbeidsparticipatie naar opleidingsniveau	Hogere arbeidsparticipatie van mensen met laag en middelbaar onderwijsniveau (
Profielkeuze VMBO	Toename van keuze voor de profielen maritiem en techniek, vormgeving en ICT, produceren, installeren en energie.

⁹ Omschrijvingen zoals in monitoringplan. Cursieve teksten staan niet in monitoringplan, maar zijn voor dit onderzoek toegevoegd.

¹⁰ Gekozen is voor de sectoren die relevant zijn voor de regiodeal: delfstoffenwinning, industrie, energie, vervoer- en opslag, advies- en onderzoek, openbaar bestuur en onderwijs

De gekozen indicatoren sluiten goed aan bij de algemene doelen van de Regio Deal. De indicatoren vormen een beperkte uitsnede van het totaal aan aspecten dat relevant is voor brede welvaart¹¹, omdat de regiodeal zich focust op economische factoren en de bevolkingsomvang en -samenstelling. De indicator 'tevredenheid met het leven' is de enige indicator die buiten deze focus valt. In 2021 is een nulmeting uitgevoerd op basis van gegevens van 2019, daarna zijn nog twee metingen toegevoegd. De resultaten worden bepaald voor de vier gemeenten afzonderlijk en de regio De Kop als geheel. Niet voor alle indicatoren is een jaarlijkse update van de cijfers in de monitor aanwezig. Dit heeft ermee te maken dat in de praktijk zo'n jaarlijkse update niet altijd beschikbaar blijkt bij de gekozen bron. Hierdoor zijn de monitoringreeksen voor werkloosheidspercentage naar opleidingsniveau, netto arbeidsparticipatie naar opleidingsniveau en bevolking naar leeftijdsklassen niet helemaal compleet. De indicator 'profielkeuze VMBO' kan in de praktijk niet gemeten worden. In de beoogde bron voor deze indicator (www.waarstaatjegemeente.nl) blijkt deze indicator sinds 2016 niet meer te zijn geactualiseerd.

De meetreeksen laten kleine veranderingen in de gekozen indicatoren zien, soms in de gewenste richting, soms niet. Deze veranderingen kunnen door een breed scala aan factoren veroorzaakt zijn. Voor de betreffende indicatoren zijn veranderingen op langere termijn meer relevant.

Monitoring op niveau van (beleids)effect per programmalijn

Voor elk van de drie programmalijnen is een uitgebreide set van indicatoren uitgewerkt voor het meten van de beoogde beleidseffecten. De weergegeven indicatoren richten zich niet allemaal op het niveau van effect: deels hebben ze betrekking op de beoogde resultaten of impact van de programmalijnen. Bijlage 3 geeft een overzicht van deze indicatoren. De effect-indicatoren blijken in de praktijk moeilijk te meten. In de laatste voortgangsrapportage is voor alle programmalijnen (ruim) minder dan de helft van de indicatoren ingevuld.

Monitoring op niveau van resultaten

Het programmteam rapporteert door middel van een uitgebreide tabel over de activiteiten die zijn of worden uitgevoerd en de daarmee behaalde resultaten voor alle uit te voeren projecten. Daarbij wordt aangegeven welke resultaten al zijn behaald en wat aandachtspunten of knelpunten zijn bij de realisatie van wat nog loopt. De uitgebreide tabel met alle activiteiten wordt in de voortgangsrapportage vervolgens samengevat in een tabel met uitsluitend de resultaten. Met behulp van kleuren wordt aangegeven welke resultaten zijn behaald, op koers liggen of waar inzet van de stuurgroep op nodig is om het resultaat te kunnen behalen.

In de voortgangstabel zijn ook enkele streefgetallen voor resultaten opgenomen, zoals percentages instroom en doorstroom in het techniekonderwijs, aantal bedrijven in de regio dat in beter contact staat met het onderwijs, aantal mensen dat geholpen is met de skillsaanpak en aantal uitgegeven leerwerk vouchers. Voor geen van deze indicatoren is een tussentijdse waarde in de rapportages opgenomen.

¹¹ De aspecten van de monitor brede welvaart van het CBS zijn subjectief welzijn, arbeid en vrije tijd, materiele welvaart, gezondheid, wonen, samenleving, veiligheid en milieu.

4.2 Leren binnen de Regio Deal

4.2.1 Gebruik van de monitoring

De opgezette monitoring heeft een beperkte toegevoegde waarde voor een goede uitvoering van de regiodeal. Centraal in de monitoring staat de voortgangstabel met uitgevoerde activiteiten en gerealiseerde prestaties. Omdat de voortgangstabel tevens uitvoeringsprogramma is, biedt deze het benodigde overzicht van uit te voeren activiteiten en aandachtspunten in de voortgang. Met de tabel wordt gecommuniceerd over de voortgang in de stuurgroep en het rijk-regio-overleg, waarbij zo nodig bijsturing plaats kan vinden.

Uit het monitoringplan blijkt dat Rijk en regiopartners zich ervan bewust zijn dat de gebruikte indicatoren voor de monitoring op impactniveau pas op lange termijn verandering laten zien. Zij passen daarmee niet goed bij de looptijd van de Regio Deal, die slechts enkele jaren bedraagt. Daarnaast realiseert men zich ook dat de genoemde indicatoren van veel verschillende factoren afhankelijk zijn, zodat het niet goed mogelijk zal zijn om vast te stellen wat de bijdrage is van de activiteiten binnen de Regio Deal aan eventuele veranderingen in de indicatoren. In het monitoringplan wordt dan ook aangegeven dat deze indicatoren niet worden gebruikt als sturingsindicatoren voor eventueel bijstellen van de Regio Deal, maar uitsluitend dienen als signaalwaarden. In de gesprekken die in het kader van het onderzoek zijn gevoerd wordt deze beperkte waarde van de impact-indicatoren herkend. De monitoring op dit niveau (en op het niveau van effect) lijkt vooral plaats te vinden 'omdat het Rijk dat zo wilde'. Een geïnterviewde gaf aan dat bij het uitwerken van de deal het ministerie van LNV veel belang hechtte aan de uitwerking van de monitor, maar dat de aandacht hiervoor inmiddels is verslapt omdat het ministerie van BZK, dat de aansturing van de deals inmiddels heeft overgenomen, hier minder belang aan lijkt te hechten. Met het aflopen van de Regio Deal zal ook de monitoring stoppen, zodat de beoogde lange termijn veranderingen niet meer gevolgd worden. De vraag is dan wat de toegevoegde waarde ervan is geweest om de monitoring op impactniveau voor deze beperkte tijd op te zetten.

De monitoring op effectniveau zou binnen de termijn van de regiodeal een verandering kunnen laten zien, die in vergelijking met de impactmonitoring beter (maar ook niet uitsluitend) aan de activiteiten binnen de regiodeal toegeschreven zouden kunnen worden. In de praktijk blijken deze indicatoren ingewikkeld om te meten, zeker op jaarlijkse basis. Uit de gesprekken komen verschillende meningen naar voren over of deze monitoring de moeite waard is (tabel 4).

Tabel 4 Uitspraken in interviews over huidige opzet monitoring

Voor	Tegen
Belangrijk om beweging over jaren te zien en daarmee succes te kunnen bepalen van je beleid	Het kost veel tijd en is ingewikkeld, als je het goed wilt doen zou dat wel een extra fte vragen
Je moet niet alleen op buikgevoel zeggen dat 'het goed gaat', je moet je inspannen om het ook te meten, hoe lastig dat ook is.	Met uitzondering van de monitoring op voortgang van de activiteiten kun je met de monitoring niet sturen binnen de termijn van de deal
	Het is moeilijk om goede effectindicatoren te vinden. Daarbij is niet alleen kwantiteit belangrijk, kwaliteit is moeilijk te meten
	Effecten zijn iets van langere termijn, misschien moet je monitoren hiervan niet nastreven binnen een regiodeal

Sommige geïnterviewden vinden investeren in deze indicatoren dus belangrijk, maar de meeste zien weinig toegevoegde waarde of vinden het te ingewikkeld. Inderdaad lijken ook deze indicatoren minder geschikt om mee te sturen binnen de termijn van de regiodeal, gezien de tijd die de activiteiten nodig hebben om tot ontwikkeling te komen. Er zijn nauwelijks tot geen activiteiten binnen de deal waarop je binnen bijvoorbeeld twee jaar al resultaten zou kunnen zien op effectniveau en waarop je dan ook nog in de uitvoering zou kunnen bijsturen binnen de resterende twee jaar. De indicatoren binnen de programmalijn METIP gericht op de vestiging van bedrijven worden door een geïnterviewde specifiek genoemd als te ambitieus voor binnen de termijn van de regiodeal. De tijdsduur van start-up tot bedrijf duurt al snel 2,5 jaar. Daarnaast zijn allerlei andere factoren van invloed op waar een bedrijf zich na de start-upfase uiteindelijk gaat vestigen. Een andere geïnterviewde vraagt zich af of de omvang van de deal (een impuls van ca. €2,5 miljoen per jaar) wel genoeg is om indicatoren op effectniveau in beweging te brengen. Er zit überhaupt een spanning tussen de in de Regio Deal geformuleerde doelen en de beperkte looptijd ervan. Het realiseren van ambities op het niveau van brede welvaart vraagt een lange tijd. En ook de doelen op het niveau van effect vragen deels een langere inspanning dan binnen een Regio Deal kan worden gerealiseerd. Veel activiteiten hebben een (soms lange) aanloopfase en op het moment dat ze dan goed staan is de deal al weer bijna afgelopen. In de fase van de Regio Deal waarin dit onderzoek plaatsvond (na ca. 1,5 jaar te gaan) wordt er al nagedacht over de continuïteit van de activiteiten na afloop van de deal, terwijl de uitvoering ook nog veel aandacht vraagt.

Het uitvoeren van monitoring op beleidseffecten en impact voor een langere periode van de Regio Deal kan zinvol zijn wanneer de gestelde doelen voor langere tijd worden nagestreefd. Op dit moment lijkt dit echter nog niet haalbaar. Een probleem is bijvoorbeeld wie dan verantwoordelijk zou zijn voor het verzamelen van de gegevens en ook dat er na afloop van de regiodeal geen logische plaats is waar de resultaten van de monitoring kunnen landen. In andere samenwerkingsverbanden binnen de regio zijn de doelen deels vergelijkbaar, maar weer anders geformuleerd. Deze hebben weer hun eigen monitoring- en evaluatiesystematiek. Voor elk inhoudelijk vraagstuk kunnen bovendien weer andere grenzen van 'de regio' gelden.

Wanneer een meer langdurige monitoring deels op gemeentelijke gegevens wordt gebaseerd, doet zich ook nog het probleem voor dat de indicatoren op gemeenteniveau elke vier jaar (met nieuwe coalities) kunnen veranderen. Kortom: een goede doorlopende monitor op brede welvaart en beleidsdoelen op regionaal niveau organiseren is niet eenvoudig.

4.2.2. Leren en bijsturen

In het in het kader van dit onderzoek gehouden reflectiegesprek met het programmteam werd aangegeven dat het leren binnen de regiodeal vooral plaatsvindt via gesprekken met de programmamanager en het programmteam, gesprekken met bij projecten betrokken collega's en externe partijen en door eigen reflectie over opgehaalde informatie. De uitwisseling binnen het programmteam richt zich vooral op het elkaar op de hoogte brengen van de stand van zaken van de eigen programmalijn. Daarbij wordt benadrukt dat het belangrijk is niet alleen te praten over wat goed gaat, maar ook over wat niet werkt. Niet iedereen is ervan overtuigd dat informatie uitwisselen over de stand van zaken per se een meerwaarde heeft. Er moeten wel voldoende raakvlakken zijn tussen projecten om op zo'n manier van elkaar te kunnen leren, is het idee.

Ook bijsturing van de uitvoering van de deal vindt hoofdzakelijk plaats via de hiervoor genoemde gesprekken en overleggen. Het gaat in deze regiodeal vooral om tactisch-operationele uitvoering van een uitgebreid uitvoeringsplan, waarbij hooguit kleine verschuivingen in focus nodig kunnen zijn. Het programmteam heeft voldoende ruimte om zelf eventueel benodigde focusverschuivingen uit te voeren. Of zoals iemand het verwoordt: *"In het uitvoeringsplan zit voldoende ruimte om de uitvoering van de deal met ervaring en gezond verstand in te vullen."* Het komt dan ook nauwelijks voor dat in het overleg met de stuurgroep of het rijk-regio-overleg om sturing moet worden gevraagd. In deze overleggen in vooral sprake van 'zenden' vanuit het programmteam. In het reflectiegesprek werd aangegeven dat de stuurgroep ook moeilijk ingezet kan worden om bij te sturen door de afstand waarop de stuurgroep staat van de uitvoering, het beperkte aantal contactmomenten en de wisselingen in de bezetting. Ook in het rijk-regio-overleg zijn veel personele wisselingen geweest. Deze overleggen dragen er vooral aan bij dat de betrokken bestuurders met elkaar van gedachten kunnen wisselen over de thema's in de deal. Dit is ook van belang voor de verbinding met andere lopende bestuurlijke trajecten die inhoudelijk raken aan de deal.

In de interviews zijn de volgende voorbeelden naar voren gekomen van leren en vervolgens bijsturen binnen de regio deal:

- Kenniswerkplaatsen (Human Capital): Ervaren is dat het niet alleen belangrijk is grote aantallen deelnemers halen. Een gerichte inzet met een kleiner aantal deelnemers bleek een beter resultaat te geven, met uiteindelijk meer effect. Dit inzicht kan bij nieuwe activiteiten worden ingezet.
- Skillsaanpak (Human Capital): het is moeilijk om skillspaspoorten geldig te krijgen. Deze ontwikkeling vraagt nog veel tijd. Binnen de Regio Deal wordt nu gezocht naar een andere manier om vanuit een aanpak gericht op vaardigheden mensen te helpen zich voor te bereiden op de banen van de toekomst.
- Er is veel strategische denkkraft nodig voor de verzelfstandigingsfase van METIP, het is niet eenvoudig om de financiële zelfstandigheid vorm te geven. De bij aanvang snel gesloten samenwerkingsovereenkomsten hebben gezorgd voor een vliegende start, maar bieden onvoldoende basis voor continuïteit voor de lange termijn. Daarom is de oorspronkelijke

regiegroep vervangen door een nieuwe strategische kerngroep, die de verzelfstandigingsfase verder vorm moet geven.

- Een start-up ondernemer binnen METIP moet naast de technische innovatie veel leren over het starten van een bedrijf. Het bleek nodig hierop begeleiding te geven. Daarom heeft METIP een ondernemer ingehuurd die starters kan begeleiden.
- De aansluiting tussen de Human Capital-lijn en METIP is lastig. Een geïnterviewde zegt hierover: "Vooraf is niet goed met elkaar bedacht dat een ondernemer die een start-up heeft financiële problemen heeft, klanten wil vinden en vermogen om te gaan produceren. Het is dan een ongelukkig moment om ze te vragen om lessen te gaan verzorgen. Terwijl het tegelijkertijd wel belangrijk is om jongeren te laten zien wat er aan vernieuwing komt, via contact met een ondernemer die aan het front van nieuwe technologische ontwikkelingen staat. Dit loopt nog niet goed. Maar inmiddels kan door de huidige arbeidsmarkt richting ondernemers ook worden genoemd dat lesgeven hen kan helpen met het vinden van personeel. Dat was vooraf niet bedacht." Omdat ook de inrichting van METIP zich niet goed leent voor lesgeven, worden andere oplossingsrichtingen onderzocht, bijvoorbeeld in de vorm van een samenwerking met een hogeschool en het verkennen van de mogelijkheden van campusontwikkeling op Willemsoord.
- Het verbinden van waterstofprojecten tot ketens, zoals met de pijpleiding bij de waterstofmolen in de Wieringermeer gebeurt, leidt tot meer beweging en grotere resultaten. Uit één project kan een groter resultaat ontstaan: "Het hele fieldlab waterstof in de agri-business is gestart omdat wij een projectje hadden met een onderzoekje naar de toepassing van waterstof in de agri-sector". Er ontstaan uit projecten spin-offs die buiten de deal lopen.
- Het digitale Waterstofplatform lanceren is één ding, het ook levend en betekenisvol krijgen is nog een zoektocht. Deze zoektocht vindt plaats door ideeën voor verbetering in de praktijk uit te proberen.
- De subsidieregeling voor de ombouw van schepen naar waterstof werkt niet in zijn huidige vorm (er zijn geen aanvragen). Mogelijk heeft dit te maken met de grote onzekerheid over de toekomstige ontwikkelingsrichting op dit gebied, waardoor men nog niet kan/durft te kiezen voor een oplossing. Dit wordt verder geanalyseerd en de regeling wordt aangepast.

Uit bovenstaande voorbeelden blijkt dat het leren in deze regiodeal vooral betrekking heeft op eerste orde leren (Doen we de dingen goed?). Dit past helemaal in de programmatische aanpak die wordt toegepast. Vragen die betrekking hebben op tweede orde leren (Doen we de goede dingen?) komen op dit moment eigenlijk niet aan de orde. Het uitvoeringsplan is opgesteld vanuit een ver uitgewerkte beleidstheorie. In principe is het mogelijk dat tijdens de uitvoering blijkt dat in de beleidstheorie van verkeerde veronderstellingen is uitgegaan. Tot op heden zijn nog geen grote koerswijzigingen nodig gebleken. Het is ook mogelijk om bij een Regio Deal de aanpak vooraf minder gedetailleerd uit te werken. Dan kunnen bijvoorbeeld initiatieven worden ingediend bij een programmabureau, waardoor de aanpak binnen de deal zich meer gaandeweg ontwikkelt. Voor dergelijke regiodeals kan leren van projecten en aan de hand daarvan bijsturen op programmaniveau, bijvoorbeeld op de wijze zoals PBL heeft uitgewerkt in het kader van haar onderzoeksprogramma, wel aan de orde zijn.

4.2.3 Reflectie op leren binnen de regio deal

Leren in de uitvoering

Wat opviel in de interviews en het reflectiegesprek is de openheid waarmee alle betrokkenen praten over zaken die minder goed zijn gegaan of gaan. Het vraagt vertrouwen in elkaar om

hierover uit te wisselen. Dat vormt een goede basis om van elkaar te leren. Toch lijkt het leren in de vergaderingen beperkt te blijven tot het elkaar informeren over de stand van zaken. Ook als er minder raakvlakken lijken te zijn tussen projecten, is het echter wel mogelijk van elkaar te leren. Het gaat dan niet om het benutten van de directe ervaring uit verwante projecten, maar van de algemene denkkraft en ervaring die in het projectteam aanwezig is. Dat betekent dat een teamvergadering meer is dan alleen het uitwisselen van de stand van zaken. Door het formuleren van concrete 'hulpvragen' kan de kracht van het team nog beter benut worden. Dat betekent bijvoorbeeld: niet melden dat onderdeel x niet vooruit komt, doordat partijen niet met goede voorstellen komen, maar: vragen 'heeft iemand suggesties hoe ik kan bereiken dat partijen met betere voorstellen komen, zodat project x vooruit komt?'.

Leren door monitoren

Voor deze regiodeal geldt dat de opgezette monitor praktisch niet goed uitvoerbaar is in de gegeven context van beschikbare menskracht en looptijd. De vereiste inspanning voor een goede uitwerking van de monitoring staat niet in verhouding tot de omvang en looptijd van de deal en wat de monitoring zou kunnen opleveren. De monitoring op het niveau van effect en impact is binnen de looptijd van de deal niet bruikbaar om mee bij te sturen, waardoor het ook niet bijdraagt aan een beter doelbereik van de regiodeal. Dit heeft ook te maken met de aard van deze regiodeal: deze heeft een programmatische opzet met een uitgebreid uitvoeringsplan, waarbij de belangrijkste strategische beslissingen al aan de voorkant genomen zijn. Bijsturen vindt plaats op operationeel niveau, daar voegt de informatie uit de monitoring op het niveau van effect en impact niets aan toe. Terwijl met name de monitoring op effectniveau nog een flinke inspanning zou vergen als men echt alle bedachte indicatoren zou willen gebruiken. De benodigde data zijn voor een aantal indicatoren ook moeilijk verkrijgbaar.

Tenslotte is het goed om te beseffen dat de uitgebreid opgezette monitor maar voor vier jaar wordt gebruikt, want na afloop van de regiodeal stopt ook de monitoring. Terwijl een deel van de effecten en impact mogelijk pas op langere termijn zichtbaar worden, wordt dit niet meer gemeten.

Leren door evalueren

De indicatoren op effectniveau en impactniveau kunnen wel nuttig zijn voor een afsluitende evaluatie van de deal, gericht op verantwoording én op lessen voor eventuele vervolgactiviteiten die na de deal gaan lopen op de gekozen thema's. Ook voor zo'n slotevaluatie is het belangrijk vooraf na te denken over welke indicatoren je zou willen gebruiken, om daarvoor tijdens de uitvoering van de deal de benodigde meetactiviteiten te organiseren. In de opzet van een slotevaluatie kunnen ook meer kwalitatieve aspecten worden meegenomen, bijvoorbeeld door middel van interviews of reflecties met betrokkenen, zoals studenten, docenten en bedrijven.

5 Conclusies en aanbevelingen

Conclusie robuustheid: De onderbouwing van de eenmalige subsidie voor de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland is voldoende robuust.

De subsidie sluit aan bij meerdere beleidsdoelen van de provincie op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, economie & arbeidsmarkt en energietransitie. De ontwikkelrichtingen uit de omgevingsvisie zijn voldoende scherp en consistent uitgewerkt in een nota, visie en intentieverklaring voor integrale gebiedsontwikkeling. Het beleid voor economie en arbeidsmarkt is voldoende robuust. Voor techniek/technologie heeft nog een uitgebreide nadere analyse en planvorming plaatsgevonden via het Manifest Werken en ontwikkelen 2030. De waterstofstrategie is voldoende scherp en consistent geformuleerd voor zover dat mogelijk is gezien de aard van dit beleid (transitiebeleid).

De subsidie van de provincie was noodzakelijk voor de totstandkoming van de Regio Deal als geheel. De Regio Deal heeft vooral tot doel een impuls te geven aan al aanwezige initiatieven in de regio. Zonder deze impuls zouden de in de deal opgenomen projecten niet in hun huidige tempo en omvang hebben plaatsgevonden, naar de mening van de geïnterviewden in dit onderzoek.

Conclusie voortgang: De voortgang van de uitvoering van de Regio Deal is redelijk tot goed. De gesubsidieerde werkzaamheden zijn nog niet geheel afgerond, omdat de Regio Deal nog in uitvoering is tot eind 2024. Sommige onderdelen hebben wat vertraging opgelopen.

Een deel van de met de deal beoogde resultaten is al gerealiseerd, een deel van de activiteiten is nog in uitvoering. De voortgang van de programmalijn Human Capital is redelijk. De activiteiten in deze lijn zijn vertraagd op gang gekomen, doordat deze voor de start deels afhankelijk waren van de twee andere programmalijnen. Ook is er wat vertraging ontstaan door het tussentijdse vertrek van de programmadirecteur van Tech@connect. Recent is de nieuw aangestelde directeur ook vertrokken. Er wordt een plan opgesteld hoe om te gaan met deze situatie. Er is nieuw leeraanbod gerealiseerd bij onderwijsinstellingen in de regio. Op het gebied van de skillsaanpak en leerwerkvoucher blijven de resultaten nog achter. De voortgang van de programmalijn Maritieme opkomende technieken is goed. De beoogde organisatie en plek voor samenwerking aan innovatie (METIP) is gerealiseerd en er zijn al verschillende technische maritieme innovaties via METIP (door)ontwikkeld. De huidige inrichting van de organisatie is nog niet toekomstbestendig, met name de financiering is nog een zorgpunt. Een nog te realiseren resultaat is het dronevliegveld. Ook de verbinding met het onderwijs kan nog steviger. De voortgang van de programmalijn waterstofeconomie is goed. Het platform waterstof is gelanceerd, er wordt aan gewerkt om dit tot een levende community te maken. De business-analyse voor de blauwe waterstoffabriek is afgerond. Op basis hiervan kan verdere besluitvorming over vervolgstappen plaatsvinden. Dit wordt opgepakt door private partijen. Het aanjagen van de vraagaggregatie en van innovaties is deels gerealiseerd. Het lukt niet altijd om de beschikbare financiële bijdrage snel uit te geven omdat het om complexe projecten gaat. De waterstofsubsidieregeling heeft nog niet tot aanvragen geleid. Er wordt onderzocht waar dit aan ligt en de regeling zal worden aangepast.

Conclusies leren binnen de Regio Deal: De beleidstheorie voor deze Regio Deal is goed uitgewerkt en voldoende onderbouwd. Het uitgebreide monitoringplan helpt bij het inzicht

krijgen in de beleidslogica. Het lukt nog niet om dit monitoringplan in zijn geheel uit te voeren. De gehanteerde indicatoren op effect- en impactniveau voegen weinig toe voor het leren en bijsturen tijdens de uitvoering van de regiodeal. Daarvoor is de monitoring op resultaten bij deze regiodeal voldoende.

Er is op operationeel niveau veel geleerd binnen deze Regio Deal. Dat leren gebeurt vooral door middel van gesprekken tussen programmamanager en projectleiders van de programmalijnen, door gesprekken met uitvoerenden binnen de projecten zelf en door eigen reflectie van de projectleiders. De Stuurgroep en het Rijk-regio-overleg spelen voor het leren en bijsturen in de uitvoering een zeer beperkte rol. Dit geldt ook voor de monitoring op beleidseffecten en impact. In de overleggen met de Stuurgroep en in het Rijk-regio-overleg staat de monitor op activiteiten en resultaten centraal. Op basis van de situatie in deze Regio Deal kunnen de volgende aanbevelingen worden geformuleerd:

Aanbeveling 1: Steek energie in een eindevaluatie van de Regio Deal in plaats van in de huidige monitoring

Voor het bijsturen tijdens de uitvoering zal het voor het programmateam niet lonen om nog veel energie in te steken in het compleet maken van de indicatorensets in de monitor. Mogelijk heeft het laten uitvoeren van een eindevaluatie, gericht op verantwoording en leren voor (vervolg)trajecten met vergelijkbare doelstellingen wel een meerwaarde. Daarbij kan een uitvoerend bureau gebruik maken van bestaande data en actief informatie ophalen bij betrokken partijen. Er kan dan ook aandacht zijn voor kwalitatieve resultaten, die niet in cijfers uit te drukken zijn. Een eindevaluatie leent zich er ook voor om achteraf de aannames in de gehanteerde beleidstheorie nog eens kritisch te toetsen.

Bij het uitvoeren van een eindevaluatie is het belangrijk om vooraf te bedenken wie de ontvanger van de resultaten hiervan zou moeten zijn, omdat de Regio Deal zelf afloopt. Wat je juiste ontvanger is, is afhankelijk van de oplossingen die worden gevonden voor continuering van diverse activiteiten (met name Tech@Connect en METIP).

Aanbeveling 2: Wees bij nieuwe Regio Deals terughoudend met het opzetten van omvangrijke monitoring

Voor nieuwe Regio Deals mag het opzetten van de monitoring meer kritisch bekeken worden. Welke indicatoren zijn zinvol om jaarlijks te meten en welke kunnen bijvoorbeeld alleen met een nul- en slotmeting worden uitgevoerd? Hoeveel inspanning mag het verzamelen van de gegevens kosten? De inspanning voor de monitoring moet proportioneel zijn ten opzichte van wat het oplevert voor verantwoording en leereffect binnen de deal.

Bijlage 1 Bronnen

Documenten

- Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland (2020)
- Gedeputeerde Staten (2022), brief aan PS, Programmering Evaluatiekader subsidies 2023
- PBL (2021), Zicht op het effect van de Regio Deals op de brede welvaart, notitie PBL (2022), Ruimte geven aan adaptief en lerend bredewelvaartsbeleid, Lessen uit de beleidspraktijk binnen de Regio Deals
- Provincie Noord-Holland (2016), Startnotitie naar een veerkrachtige arbeidsmarkt 2016 – 2019
- Provincie Noord-Holland (2016), Strategisch beleidskader Economie
- Provincie Noord-Holland (2016), Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016 – 2019
- Provincie Noord-Holland (2016), Uitvoeringsagenda Economie 2016-2019
- Provincie Noord-Holland (2018), Omgevingsvisie NH2050
- Provincie Noord-Holland (2020), Waterstofstrategie Noord-Holland
- Provincie Noord-Holland (2022), Nota Zeehavens Noord-Holland
- Provincie Noord-Holland, subsidiedossier eenmalige subsidie Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland (aanvraag en verlening)
- Programma Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland (2021), Uitvoeringsprogramma
- Programma Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland (2021), Plan voor aanpak Monitoring en nulmeting
- Programma Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland (2023), Voortgangsrapportage Uitvoeringsprogramma t/m 2e kwartaal 2023
- Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (2023), Elke Regio Telt!
- SEO Economisch onderzoek (2023), De koppositie versterken, Effectanalyse Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland
- Stec Groep (2023), Evaluatie van het programma De Kop Werkt! 2017-2020

Interviews

- Provincie Noord-Holland, beleidsadviseur sector Regionale Economie en Erfgoed, waterstof en trekker van de Regio Deal, Directie Beleid
- Provincie Noord-Holland, beleidsadviseur sector Regionale Economie en Erfgoed, arbeidsmarkt & onderwijs, Directie Beleid
- Programmamanager Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland
- Programmamanager Programmalijn Human Capital van Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland, tevens werkzaam als adviseur onderwijs-arbeidsmarkt gemeente Den Helder
- Programmamanager Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland met primaire focus op programmalijn Waterstof, tevens actief als Sr. Adviseur Economie voor gemeente Den Helder
- Programmamanager programmalijn Waterstof van Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland, tevens actief als Programmamanager voor new Energy Coalition
- Programmamanager METIP van Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland, tevens actief voor Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord
- Regionale bestuurder/ lid Stuurgroep Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland, tevens Wethouder Hollands Kroon
- Koninklijke Marine, lid Stuurgroep Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland

Websites

- [Regio Deals | Rijksoverheid.nl](#)
- [Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland](#)
- [Waterstofplatform](#)
- [Tech@connect](#)
- [METIP](#)

Bijlage 2 PBL-onderzoek werking Regiodealbeleid

Het ministerie van LNV heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) gevraagd om een onderzoeksprogramma op te zetten ter ondersteuning van het Regiodealbeleid. Het PBL-onderzoeksprogramma had tot doel kennis te ontwikkelen, te verdiepen en te ontsluiten om zo te komen tot nader inzicht in wat waar werkt om de brede welvaart in de regio te verbeteren.

De overkoepelende onderzoeksvraag van het PBL-onderzoeksprogramma was: Hoe kan de brede welvaart in regio's worden verbeterd? Om tijdig inzichten uit het onderzoek te kunnen delen, loopt het PBL-onderzoeksprogramma parallel aan en interacteert het met het Regiodealbeleid in deze kabinetsperiode, van 2019 tot en met 2021. De inzichten betreffen het gehele Regiodealbeleid; dus zowel het rijksbeleid op het overkoepelende programmaniveau, als het niveau van de individuele Regio Deals (zie ook [Onderzoeksprogramma PBL 'Regiodeals voor brede welvaart' | PBL Planbureau voor de Leefomgeving](#)).

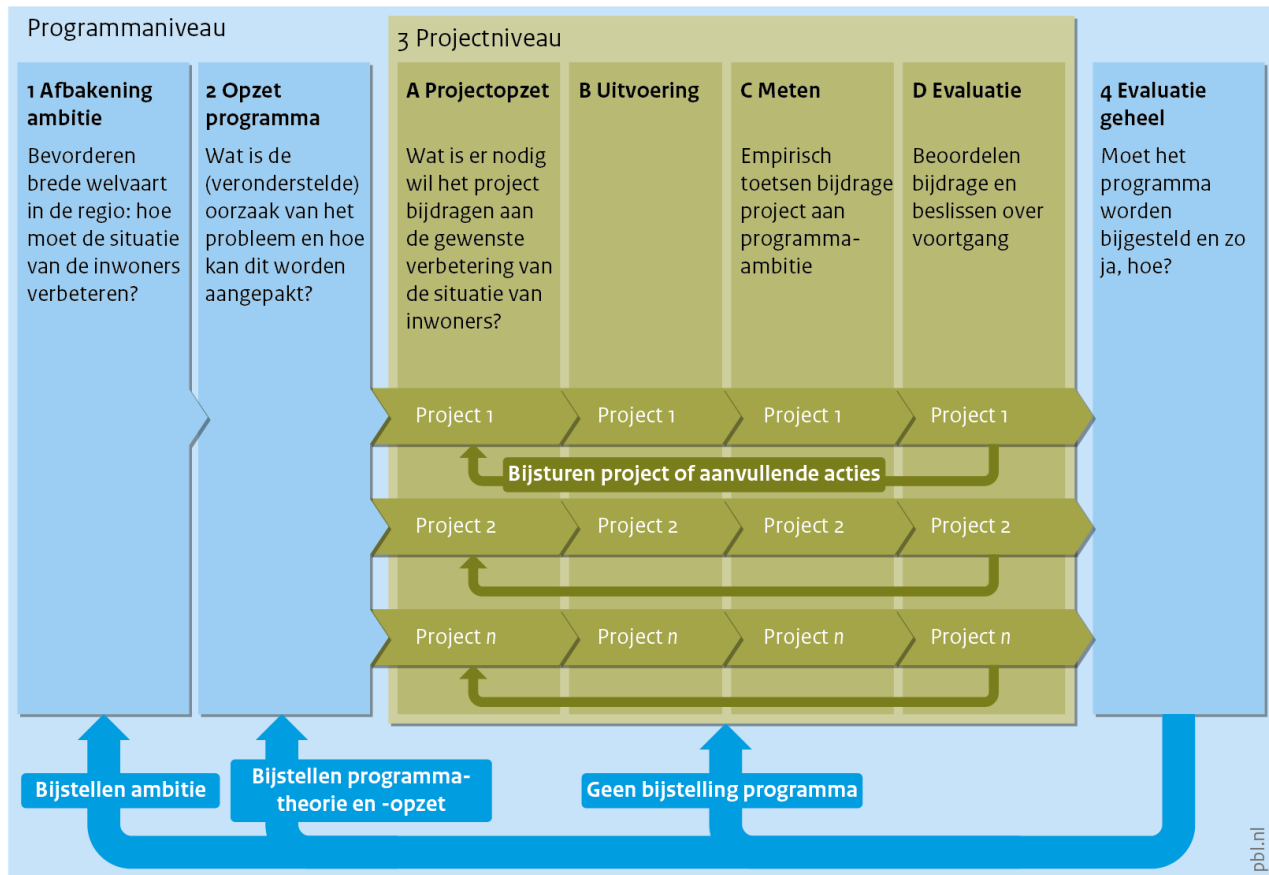
In het kader van het onderzoeksprogramma heeft PBL in de afgelopen periode diverse onderzoeken gepubliceerd over hoe regio's al doende tot een effectief beleid voor brede welvaart kunnen komen. In de notitie 'Vormgeven aan lerend en adaptief beleid' (2020) is dit als volgt verwoord: *“Wat werkt is niet altijd vooraf te zeggen. Vaak spelen vele, deels onbekende, factoren een rol bij de problematiek en is het effect van beleid mede afhankelijk van de regionale context. Vanwege de urgentie van veel opgaven is het meestal niet wenselijk om te wachten tot hier meer duidelijkheid over is. Een alternatief is starten op basis van de bestaande kennis en vervolgens continu de vinger aan de pols te houden of de aanpak ook werkt zoals verwacht. Dit kan door beleid gefaseerd vorm te geven en uit te voeren en tussentijds de effectiviteit van de aanpak te monitoren en evalueren. De inzichten uit de evaluatie van één beleidsfase vormen de basis voor de verbetering van het beleid in de volgende fase. Beleid is zo lerend en adaptief.”*

Veranderingen in de gehanteerde indicatoren op het gebied van brede welvaart duren lang en zijn op zich niet voldoende om te zien of de binnen de Regio Deal ingezette beleidsaanpak heeft bijgedragen aan de vastgestelde opgave. Er zijn immers naast de Regio Deal nog vele andere factoren (diverse ontwikkelingen en mogelijk ander beleid) van invloed. PBL pleit in haar rapport 'Ruimte geven aan adaptief en lerend bredewelvaartsbeleid' (2022) voor het uitwerken van een 'programmatheorie', waarin de werking van de gekozen beleidsacties en eventuele aannames die daarbij gedaan zijn expliciet gemaakt worden. Deze programmatheorie wordt gaandeweg getoetst met behulp van indicatoren die laten zien of het beleid bijdraagt aan wat nodig is om uiteindelijk de ambitie te behalen. In de monitoringssystemen van de Regio Deals die PBL onderzocht heeft waren dergelijke indicatoren meestal nog niet beschikbaar.

PBL pleit voor bewust leren op zowel het niveau van projecten als het hele programma. Zowel leren over wat wel als over wat niet werkt. Dit vraagt volgens PBL om een bewuste opzet, met:

- een helder afgebakend einddoel om te kunnen beoordelen of de ingezette beleidsacties effectief zijn.
- inzicht in of de beleidsacties de veranderingen teweegbrengen die nodig zijn om de gewenste situatie te realiseren.
- Regelmatig bij elkaar brengen van alle in projecten opgedane inzichten, zodat duidelijk wordt of er voldoende gebeurt om de ambities dichterbij te brengen.

Dit lerend en adaptief beleid ziet er schematisch als volgt uit:



Bron: PBL

Bijlage 3 Provinciale beleidskaders

De inhoud van de Regio Deal raakt aan de volgende beleidskaders die ten tijde van het verstrekken van de subsidie van toepassing waren. Sommige beleidskaders zijn inmiddels geactualiseerd en doorontwikkeld. We richten ons hier in de beschrijving en toetsing vooral op de kaders die golden bij het verstrekken van de subsidie.

Omgevingsvisie NH2050

In de Omgevingsvisie NH2050 (vastgesteld in november 2018) is opgenomen dat de Kop van Noord-Holland en specifiek het gebied rond Den Helder een belangrijke rol kan spelen in de energietransitie, vanwege de goede uitgangspositie voor aanlanding van energie-infrastructuur van de op zee opgewekte windenergie. De visie vermeldt dat dit tot 2030 vooral opwekking van stroom betreft (via windparken op zee). Daarnaast komt volgens de visie ook de directe omzetting naar waterstof meer in beeld. De ontwikkeling van de haven van Den Helder is in 2022 verder uitgewerkt in de Nota Zeehavens, zowel in relatie tot de energietransitie als het economisch beleid.

Waterstofstrategie (Klimaatopgave – energietransitie)

Om klimaatneutraal te worden zet de provincie onder meer sterk in op het ontwikkelen van waterstof als alternatief voor aardgas en diesel. Door in te zetten op waterstof vermindert de uitstoot van CO₂ en wordt tegelijkertijd bijgedragen aan een schonere lucht en dus een gezondere leefomgeving. De productie, distributie en het gebruik van waterstof is ook goed voor de economie en levert banen op. De provincie Noord-Holland heeft de ambitie om een actieve rol te spelen in het op gang brengen van de waterstofeconomie. Het provinciale beleid voor waterstof is weergegeven in de Waterstofstrategie Noord-Holland van oktober 2020. De strategie geeft aan dat waterstof als energiedrager voor Noord-Holland een enorm potentieel heeft, gegeven de ruimtelijke, economische, fysieke en infrastructurele kenmerken van de provincie. Er zijn veel mogelijkheden voor de productie, handel en distributie van deze energiedrager en voor de toepassing ervan in Noord-Holland. De strategie schetst verder de veelheid aan initiatieven en projecten die al lopen, waaronder grote regionale initiatieven uitgevoerd door brede consortia. In Noord Holland Noord loopt een Programma Waterstof dat door het Ontwikkelbedrijf Noord-Holland Noord is ontwikkeld voor Holland Boven Amsterdam.

De waterstofstrategie schetst een mogelijk ontwikkelpad van een Noord-Hollandse waterstofeconomie. Omdat het hier om een transitie gaat, die mede afhankelijk is van andere ontwikkelingen op het gebied van de transitie naar duurzame energie, zijn er veel onzekerheden. Dit vraagt een adaptieve aanpak, waarin snel bijgestuurd kan worden. De focus van de provincie ligt op de ontwikkeling van de regionale infrastructuur. Door hier nu op in te zetten, zorgt de provincie voor de juiste randvoorwaarden om de waterstofeconomie in de toekomst te laten functioneren. Er wordt daarnaast ingezet op het coördinatie van kennis en het stimuleren van pilots en demonstratieprojecten via een waterstofplatform. Het gaat dan vooral om pilots en demonstratieprojecten in de industrie, het zwaar transport (waaronder bijvoorbeeld de logistiek en de binnenvaart), agri-sector en de elektriciteitssector (netbalancering). De waterstofstrategie stelt tenslotte 'Structureel evalueren en zo nodig bijstellen van de koers is noodzakelijk om de klimaatdoelen te behalen.' In de praktijk vindt deze evaluatie plaats via een

informeel continu proces, waarin steeds wordt gekeken wat nodig is, waarop dan ingespeeld wordt met bijvoorbeeld subsidies en verkenningen.

Strategisch beleidskader en Uitvoeringsagenda Economie/Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019

Het meest recente beleidskader voor economie en voor arbeidsmarkt en onderwijs, dat tot 2023 van kracht is, verscheen in 2021. Ten tijde van het opstellen van de Regio Deal was het kader voor 2016-2019 nog van toepassing. Inhoudelijk komen beide beleidskaders sterk overeen.

Het Strategisch Beleidskader Economie 2016-2019 bevat de hoofdlijnen van het economisch beleid en geeft de gewenste richting van de economie voor de middellange termijn. Het hoofddoel van het economisch beleid is in dit beleidskader als volgt verwoord: *Wij maken ons sterk voor welvaart en welzijn in Noord-Holland door een duurzame, vernieuwende en ondernemende economie.* Dit is vertaald naar drie strategische doelen: duurzaam, vernieuwend en ondernemend. De strategische doelen zijn verder uitgewerkt op tactisch niveau in de Uitvoeringsagenda Economie 2016-2019 en de Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019.

De Uitvoeringsagenda Economie 2016-2019 stelt dat een goed vestigingsklimaat een cruciale randvoorwaarde is voor de economie en de aantrekkelijkheid van een regio voor economische activiteiten zoals de vestiging van (buitenlandse) bedrijven bepaalt. Het vestigingsklimaat valt uiteen in diverse vestigingsfactoren. In het economisch beleid worden de vijf meest relevante uitgelicht: 1. Aantrekkelijke en duurzame werklocaties 2. Goede bereikbaarheid 3. Een veerkrachtige arbeidsmarkt 4. Een sterk innovatieklimaat 5. Uitstekende digitale infrastructuur. De Regio Deal sluit aan bij de factoren ‘veerkrachtige arbeidsmarkt’ en ‘sterk innovatieklimaat’. De factor ‘veerkrachtig arbeidsmarkt’ wordt verder uitgewerkt in de Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt.

Volgens de *Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019* zijn voldoende en goed opgeleide werknemers een belangrijke randvoorwaarde voor een functionerende regionale economie. Een goede aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs is daarvoor van groot belang. Niet alleen om nieuwe toestroom op de arbeidsmarkt zo praktijkgericht mogelijk op te leiden, maar ook om de kennis en vaardigheden van de overige beroepsbevolking op concurrerend niveau te houden. Het strategisch doel is van de uitvoeringsagenda is: *“Naar een veerkrachtige arbeidsmarkt voor Noord-Holland”*. De operationele doelen zijn: verbeteren aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs, versnellen overgang van werk naar werk en bevorderen van een inclusieve arbeidsmarkt. De Uitvoeringsagenda geeft per doel een onderliggende analyse van de problematiek, de visie en rol/inzet van de provincie en anderen en de beoogde effecten aan. Een belangrijk aandachtspunt van de provincie is het vervullen van een verbindende rol tussen de partijen die primair verantwoordelijk zijn voor de regionale arbeidsmarkt: bedrijven, onderwijsinstellingen en gemeenten, bijvoorbeeld via het stimuleren van campusstructuren. De focus ligt hierbij op de technieksector. De campusaanpak heeft zichzelf inmiddels bewezen en wordt in meerdere provincies toegepast.

Bijlage 4 Indicatoren per programmalijn

Hieronder volgt een overzicht van de binnen de Regio Deal gehanteerde indicatoren voor de programmalijnen. Het is in sommige gevallen lastig om het onderscheid te maken tussen resultaat, effect en impact. Het in de kolom 'Niveau indicator' weergegeven niveau geeft de inschatting van de onderzoeker weer.

Indicatoren Programmalijn Human capital

Indicator <i>(hebben waar niet aangegeven betrekking op de techniek)</i>	Wat willen we zien	Niveau indicator	Beschikbaarheid indicator¹²/ingevuld voor:
Aantal jongeren dat bereikt wordt via promotieactiviteiten	Toename	Resultaat	2021 en 2023
Aantal studenten dat les heeft in een contextrijke leeromgeving	Toename	Resultaat	2021 en 2022
Aantal jongeren dat gebruik maakt van de campus wonen, werken en leren in techniek	Toename	Resultaat	Campus is er nog niet
Aantal mensen die uit een uitkeringssituatie/thuissituatie zijn omgeschoold voor de gevraagde vaardigheden in de technische, maritieme en energiesector.	Toename	Effect	2021
Aantal mensen die naar aanleiding van bij- of omscholing een baan hebben	Toename	Effect	2021
Aantal bedrijven dat als gevolg van contact met onderwijs een nieuwe medewerker heeft kunnen werven	Toename	Effect	Nog niet bekend
Aantal partijen dat actief is via Tech@Connect	Toename	Resultaat	2021
Aantal jongeren dat kiest voor opleiding in techniek	Toename	Effect	2021
Aantal mensen dat een baan vindt in de techniek	Toename	Effect	Nog nader te bepalen

¹² Op basis voortgangsrapportage 2^e kwartaal 2023

Indicatoren programmalijn Maritieme opkomende technologieën

Indicator	Wat willen we zien	Niveau indicator	Beschikbaarheid indicator/ ingevuld voor:
Aantal Kernpartners van METIP	Toename kernpartners	Resultaat	2022 en 2023
De bedrijven en organisaties die zich met een ondertekend afsprakenkader / samenwerkingsovereenkomst aan METIP gecommitteerd hebben (situatie 1 mei 2021)	Een goed werkend ecosysteem rond een zelfstandige METIP bestaande uit een mix van bedrijven, netwerken van brancheorganisaties, kennisorganisaties en opleidingsinstellingen	Resultaat	2022
Aantal gezamenlijke open technologie / innovatieprojecten	Vergroting en versnelling innovatie Toename bedrijvigheid Toename werkgelegenheid in emerging technologies	Resultaat	2022 en 2023
Aantal bedrijfsvestigingen in de regio voortkomende uit de projecten van METIP	Vestiging projectpartners in regio Toename bedrijvigheid	Impact (vestigingen)	Nog niet bepaald
Aantal startups/nieuwe bedrijven voorkomend uit projecten METIP	Toename van aantal startups: werkstudenten, internships en werknemers die door METIP zelf een bedrijf zijn gestart	Impact (vestigingen)	2023
Aantal ingezette studenten van beroepsopleidingen en WO	Toename aantal betrokken studenten BO en WO (praktijk- of onderzoeksopdracht stage of afstuderen)	Effect	2022 en 2023
Aantal onderzoeksopdrachten	Toename onderzoeksopdrachten	Effect	2023
Aantal deelnemende MKB, startups en scale-ups.	Ontstaan en toename van studententeams en studentenbedrijven en startups in nieuwe technologie	Effect	2023
Aantal werkstudenten en aangestelde internships (betaalde studenten)	Toename aantal betrokken studenten (starter op arbeidsmarkt, werknemer of aannemer betaalde opdracht)	Effect	2022 en 2023
Multiplier effect van budgetonderdeel maritieme innovaties	Verdrievoudiging van de uiteindelijke projectwaarde	Effect?	Nog niet bepaald

Indicator	Wat willen we zien	Niveau indicator	Beschikbaarheid indicator/ ingevuld voor:
Aantal technologie/innovatie clusters	Toename van het aantal clusters rond een specifieke innovatie/emerging technology zoals drones, VR, etc.	Effect	Nog niet bepaald

Programmalijn Energietransitie – waterstofeconomie

Indicator	Wat willen we zien	Niveau indicator	Beschikbaarheid indicator/ ingevuld voor:
Omvang (kWh) van de oplossing vermeden net congestie	Afname van de netcongestie door mitigerende investeringen	Effect	2021 en 2022
Aantal kilogrammen waterstof ingezet voor mobiliteit	Een toename van inzet waterstof in mobiliteit	Effect	2021 en 2022
Aantal kilogrammen afgenomen waterstof door gebruikers	Meer productie en afzet van waterstof	Effect	2021 en 2022
Aantal bijeenkomsten en lesmomenten waar waterstof een thema is	Toename van kennis	Resultaat	2021 en 2022
Aantal studenten dat betrokken is bij de waterstofplannen van de regio	Groei van het aantal studenten dat in aanraking komt/kennis opdoet op het gebied van waterstof	Resultaat	2021 en 2022
Aantal innovaties dat is toegepast in de projecten	Toename ontwikkeling en toepassing innovaties in de regio	Effect	'loopt nog'
Aantal partijen (publiek en privaat) dat actief is in het waterstofplatform	Toename leden die zich committeren aan het platform en daar ook actief zijn en zo kennisnetwerk vergroten	Resultaat	Nog niet gemeten, platform gestart in 2022
Aantal deelnemers aan bijeenkomsten van de waterstofcommunity	Toename leden die zich committeren aan het platform en daar ook actief zijn en zo kennisnetwerk vergroten	Resultaat	2021
Aantal fte werkzaam in bedrijven die gelieerd zijn aan waterstof	Meer banen in bedrijven die gelieerd zijn aan waterstof	Impact (banen)	Nog niet bepaald